

OPINNÄYTETYÖ

Kiintymyssuhdehäiriöiden huomioon ottaminen perhe- kodissa työskenneltäessä

Saara Porthan

Yhteisöpedagogi (AMK)

Järjestö- ja nuorisotyö

(210 op)

5/2024

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi, järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijä: Saara Porthan

Opinnäytetyön nimi: Kiintymyssuhdehäiriöiden huomioon ottaminen perhekodissa työskenneltäessä

Sivumäärä: 43 ja 32 liitesivua

Työn ohjaaja: Aino Tormulainen

Työn tilaaja: Perhekoti Nuorten Mummola Oy

Kodin ulkopuolelle sijoitetuilla lapsilla ja nuorilla ilmenee kiintymyssuhdehäiriöihin viittaavaa käytöstä. Kiintymyssuhdehäiriöt johtuvat muun muassa lasten ja nuorten aiemmista hylätyksi tulemisen kokemuksista, turvallisten kiintymyssuhteiden puutteellisuudesta sekä edellä mainittujen asioiden vuoksi syntyneistä luottamusongelmista. Tämän vuoksi lastensuojelualalla työskentelevien henkilöiden on tärkeä osata huomioida kiintymyssuhteiden vaikutus lasten ja nuorten käyttäytymiseen.

Tämän opinnäytetyön tilaajana toimi Perhekoti Nuorten Mummola Oy, joka on toiminut vuodesta 2002 saakka. Yritys tarjoaa luvanvaraista ammatillisen perhekotitoiminnan mukaista hoitoa kodin ulkopuolelle sijoitetuille lapsille ja nuorille. Yrityksen toiminta-ajatus pohjautuu psykodynaamisenteorian lähtökohtiin, sekä kiintymyssuhdetyöskentelyyn. Opinnäytetyöni aihe kiinnittyy vahvasti tilaajan toiminta-ajatukseseen.

Kiintymyssuhde lähtee muokkautumaan erilaisten kokemusten ja tapahtumien kautta joko turvattomaksi tai turvalliseksi kiintymyssuhteeksi. Turvatonta kiintymyssuhdetta voidaan eheyttää pienin askelin kohti turvallisempaa kiintymyssuhdetta. Yhdellä turvallisella kiintymyssuhteella voidaan eheyttää lapsen turvatonta kiintymyssuhdetta.

Oppaan tavoitteena on tukea tilaajan henkilöstön ammatillista osaamista kiintymyssuhteissa ja kiintymyssuhdehäiriöissä. Opinnäytetyön kehittämistehtävänä oli koota opas kiintymyssuhteisiin, kiintymyssuhdehäiriöihin ja niiden tukemiseen liittyen. Oppaan aineiston kokoamiseen hyödynsin dokumenttianalyysimenetelmää. Opinnäytetyön tietoperusta sekä tuotos perustuu aiempaan teoria- ja tutkimustietoon aiheesta. Opinnäytetyöni teoria pohjautuu psykiatri ja psykoanalyttikko John Bowlbyn kehittämän kiintymyssuhdeteorian lähtökohtiin. Opinnäytetyöni oli toiminnallinen, sillä opinnäytetyöstäni syntyi konkreettinen tuotos eli opas. Menetelminä käytin dokumenttianalyysin lisäksi ryhmähaastattelua ja kyselyä. Ryhmähaastattelun ja kyselyn avulla keräsin palautetta luomastani oppaasta tilaajalta ja heidän henkilöstöltänsä. Keräämäni palautteen perusteella lisäsin lopulliseen oppaaseen lisää visuaalisia elementtejä. Tuotoksen koettiin olevan käytännöllinen ja sitä tullaan hyödyntämään tulevaisuudessa. Tuotosta tullaan hyödyntämään tilaajan työyhteisössä jatkossa esimerkiksi asiakkaiden sen hetkisen kiintymyssuhteen hahmottamisessa sekä asiakkaiden kiintymyssuhteen kehityksen arvioinnissa.

Asiasanat: ammatillinen perhekoti, kiintymyssuhde, kiintymyssuhdehäiriöt, kiintymyssuhdeteoria, lastensuojelu, oppaat, sijaishuolto

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community educator, Degree programme in NGO and youth work

Author: Saara Porthan

Title: Taking attachment disorders into account when working in a family home

Number of Pages: 43 and 32 attachment pages

Supervisor: Aino Tormulainen

Commissioned by: Perhekoti Nuorten Mummola limited company

Children and young people placed outside the home show a high incidence of behaviours indicative of attachment disorders. Attachment disorders are caused, among other things by children and young people's past experiences of abandonment and the lack of secure attachment and trust. It is therefore very important for child protection professionals to be aware of the impact of attachment relationships on the behaviour of children and young people.

The client of this thesis is Perhekoti Nuorten Mummola limited company. The company provides licensed professional family home care for children and young people placed outside the home. The company's mission statement is based on psychodynamic theory and attachment work.

None of us is born with insecure attachments. The attachment relationship begins to take shape through different experiences and events, either as an insecure or secure attachment. An insecure attachment relationship can be integrated in small steps towards a more secure attachment relationship. One affectionate relationship makes a big difference.

The aim of this guide is to support the professional competence of the commissioning staff in the field of attachment and attachment disorders. The task of developing the thesis was to compile a guide on attachment relationships, attachment disorders and their support. I used the documentary analysis method to collect data for the guide. The knowledge base and output of the thesis are based on previous theoretical and research knowledge on the topic. The theory of my thesis is based on the attachment theory developed by psychiatrist and psychoanalyst John Bowlby.

My thesis was functional, as it resulted in a concrete output, i.e. a guide. In addition to documentary analysis, the methods used in my development work were group interview and a questionnaire. Through group interviews and a questionnaire, I collected feedback on the guide from the commissioner and staff working for the organization. I collected the feedback anonymously through a questionnaire so that everyone would have the courage to give honest feedback. I used this feedback to develop the guide. Based on the feedback I collected, I added more visual elements to the final guide. Based on the feedback I gathered, it was clear that the guide was perceived as practical and will be used in the future.

Keywords: attachment disorders, attachment relationship, attachment theory, child protection, foster care, guidebook, professional family home

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	8
	2.1 Tilaja	9
	2.2 Ammatillisessa perhekodissa työskentely.....	10
	2.3 Aikaisemmat vastaavat oppaat.....	10
3	LASTENSUOJELU	12
	3.1 Lastensuojelun keinot	13
	3.2 Sijaishuolto	15
	3.3 Ammatillinen perhekoti	16
4	KIINTYMYSSUHDE	18
	4.1 Kiintymyssuhdeteoria ja kiintymyssuhdemallit.....	19
	4.2 Kiintymyssuhdehäiriöt.....	23
	4.3 Kiintymyssuhde lastensuojelussa ja sen tukeminen	25
5	MENETELMÄT	27
	5.1 Dokumenttianalyysi	27
	5.2 Ryhmähaastattelu.....	28
	5.3 Kysely	29
6	ANALYYSI OPPAAN KASAAMISESTA.....	32
	6.1 Tiedonhaku ja aineiston kuvaus.....	32
	6.2 Oppaan kokoaminen	33

6.3 Oppaan ensimmäisen version testaaminen, palautteen kerääminen ja oppaan kehittäminen saadun palautteen pohjalta	38
7 YHTEENVETO	41
7.1 Opinnäytetyön ja tuotoksen itsearviointi	41
7.2 Tilaajan palaute	42
7.3 Opinnäytetyön eettisyys, luotettavuus ja saavutettavuus.....	43
7.4 Jatkokehittämismahdollisuudet ja jatkotutkimusaiheet	44
LÄHTEET	45

1 JOHDANTO

Lastensuojeluilmoituksia tehdään yhä enenemissä määrin. Vuonna 2023 lastensuojeluilmoituksia tehtiin yhteensä 110 296 lapsesta. Tämä tarkoittaa sitä, että 10,2 prosentista lapsia tehtiin lastensuojeluilmoituksia. Ilmoituksien määrä verrattuna vuoteen 2022 on noussut 11 prosenttia. Eniten lastensuojeluilmoituksia tehdään 13-15-vuotiaiden ikäryhmässä. Tämän ikäryhmän lapsista 15,8 prosentista tehtiin viime vuoden aikana lastensuojeluilmoitus. Myös ilmoituksien määrät kasvoivat vuonna 2023 15 prosentilla vuoteen 2022 verrattuna. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024a.)

Lastensuojelun asiakasmäärien kasvu ei johdu ainoastaan lasten ja perheiden haasteista. Lisäksi määriin vaikuttaa poliittiset ja hallinnolliset tekijät. Lastensuojeluilmoituksien kasvaessa myös sijaishuoltopaikoista kuten sijaisperheistä, ammatillisista perhekodeista ja laitoksista on pulaa. Sijoitettuja lapsia saatetaan joutua siirtelemään yksiköistä toiseen. Resurssien puute vaikuttaa myös alan työntekijöihin, heidän kokemaansa työkuormitukseen, jonka vuoksi tämä heijastuu työntekijöiden vaihtuvuuteen. (Lastensuojelun keskusliitto 2023.)

Lastensuojelun parissa työskentelee monialaisten ammattilaisten ryhmä. Lastensuojelun parissa työskentelee muun muassa sosiaalityöntekijöitä, sosiaalihojaajia, (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024b.) Lastensuojelu yksiköissä voi työskennellä muun muassa sosionomeja, sairaanhoitajia ja lähihoitajia. Yhteisöpedagogeilla on paikkansa lastensuojeluyksiköissä. Valviran mukaan yhteisöpedagogit voivat työskennellä lastensuojelussa avo- ja sijaishuollossa. (Valvira 2017.) Lastensuojelussa työskentelevälle henkilölle on mahdollista mahdollistaa sellainen työnkuva, jossa yhteisöpedagogin tutkinnon erityisosaaminen vastaa asiakkaiden tuen tarpeisiin. (Talentia ry 2017.)

Olen työskennellyt marraskuusta 2022 alkaen ammatillisessa perhekodissa ohjaajana. Työnantajani ja samalla myös tämän opinnäytetyön tilaaja on Perhekoti Nuorten Mummola Oy. Työskennellessäni perhekodissa törmään jatkuvasti tilanteeseen, että sijoitetulla lapsella on jonkinlainen kiintymyssuhdehäiriö. Tämän saman huomion on tehnyt opinnäytetyöni tilaaja. Huomioidamme tukee useat erilaiset tutkimukset ja teokset. Jari Sinkkosen mukaan lastensuojelussa työskentelevien henkilöiden on tärkeä tietää kiintymyssuhteista ja niiden piirteistä, sillä sijoitetulla lapsella on kokemus vähintään yhdestä kiintymyssuhteen katkoksesta. Harvoilla sijoitetuilla lapsilla edes tyydyttävää saatikka turvallista kiintymyssuhde kokemusta. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 156–157.)

Kiintymyssuhdehäiriöt vaikuttavat lasten ja nuorten päivittäiseen elämään. Jotta ohjaaja voi edistää lapsen tai nuoren turvallista kiintymyssuhdetta kiintymyssuhdehäiriöistä eroon pääsemiseksi, täytyy ohjaajalla olla tarpeeksi ammatillista osaamista aiheesta. Täten on tärkeää lisätä ohjaajan ammatillista osaamista kiintymyssuhdehäiriöistä. Opinnäytetyöni tuotoksena muodostunut opas tullaan hyödyntämään tilaajan henkilöstön arjen tukena päivittäisessä ohjaustyössä. Oppaasta voidaan katsoa teoriapohjaa, jota voidaan hyödyntää sijoitettujen nuorten ohjaamisessa yrityksen yksiköissä. Oppaan, sekä tietoperustan teoriapohja pohjautuu psykiatri ja psykoanalytikko John Bowlbyn kehittämän kiintymyssuhdeteorian lähtökohtiin. Lisäksi käsitellään tietoperustassa lastensuojeluun liittyviä kattotermejä.

Oppaan tavoitteena oli tilaajan henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittyminen aiheeseen liittyen ja täten ammatillisen osaamisen siirtäminen perhekodin päivittäiseen työskentelyyn. Minun ammattitaitoni lisääminen on yksi tavoitteista. Minun ammattitaitoni kasvaminen aiheeseen liittyen hyödyttää tilaajaani ja heidän asiakkaitaan, koska työskentelen yrityksessään.

Opinnäytetyöni koostuu seuraavista luvuista: johdanto, opinnäytetyön lähtökohdat, lastensuojelu, kiintymyssuhde, menetelmä, analyysi oppaan kasaamisesta, yhteenveto, lähteet sekä liitteistä. Lukuihin kuuluu erilaisia alalukuja, joissa käsitellään aiheita syvemmin. Opinnäytetyöni etenee kronologisessa järjestyksessä eteenpäin. Tuotokseni löytyy kokonaisuudessaan tämän opinnäytetyön lopussa olevista liitteistä.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Idea opinnäytetyön tekemiseen heräsi tilaajan eli esihenkilöni kanssa käymiemme keskustelujen kautta. Keskustellessamme esihenkilöni kanssa keväällä 2023 yleisesti opiskeluistani, meille tuli puheenaiheeksi opinnäytetyö. Esihenkilöni sanoi että, halutessani voin tehdä opinnäytetyön Perhekoti Nuorten Mummolalle. Jätimme tuolloin ajatuksen hautumaan. Tasaisin väliajoin keskusteluihin nousi opinnäytetyö sekä mahdollinen opinnäytetyön aihe. Syksyllä 2023 aloimme ideoimaan mahdollista opinnäytetyön aihetta tiiviimmin. Lopulta esiin nousi kaksi erilaista aihetta: eräänlainen NEPSY-pankki ja kiintymyssuhteisiin ja kiintymyssuhdehäiriöihin liittyvä opas. Päädyimme lopulta kiintymyssuhteisiin ja kiintymyssuhdehäiriöihin liittyvään opas -aiheeseen. Aihe oli itselleni mielenkiintoisempi. Kun perehdyn tähän aiheeseen syvemmin, minun ammatillinen osaamiseni kehittyi huomattavasti tästä aiheesta. Minulla on huomattavasti enemmän ammattitaitoa neuropsykiatrisuus aiheeseen liittyen. Tiedostin valitsemani aiheen tuottavan minulle enemmän haastetta. Kiintymyssuhteisiin ja kiintymyssuhdehäiriö aiheeseen perehtymisestä on paljon hyötyä niin minulle itselleni, tilaajan kaikille työntekijöille sekä tietenkin tilaajan asiakkaille.

Perhekoti Nuorten Mummolan sosiaalipalveluiden omavalvontasuunnitelmassa puhutaan henkilöstön osaamisen sisäisestä kehittämisestä. (Perhekoti Nuorten Mummola 2023, 19.) Tuotokseni on osa henkilöstön sisäistä kehittämistä ja tukemista. Opinnäytetyöni on yrityksen strategian mukainen, koska Perhekoti Nuorten Mummolan hoito- ja kuntoutusmallin viitekehys perustuu kiintymyssuhdeteoriaan, jonka vuoksi henkilöstön kehittämien tuolla osa-alueella tukee yrityksen strategiaa.

Opinnäytetyön tarve syntyi tilaajan ja minun keskustelujen pohjalta. Keskustelimme aiheista, mistä voisin tehdä opinnäytetyön. Keskustelun lopputuloksena olimme tilaajani kanssa sitä mieltä, että tällaisella opinnäytetyöllä on tarvetta ja siitä on hyötyä niin minulle kuin tilaajalleni ja tilaajan henkilöstölle. Syy miksi päädyimme aiheeseen on omat kokemuksemme ammatilliseen perhekotiin sijoitettujen lasten ja nuorten kanssa työskentelystä. Työskennellessämme sijoitettujen lasten ja nuorten kanssa huomaamme jatkuvasti, että suurimalla osalla heistä on jonkin muotoinen kiintymyssuhdehäiriö. Englantilaisen kliinisen psykologin Goldingin teos tukee havaintoamme, sillä hänen mielestään useilla sijoitetuilla lapsilla on jonkin muotoinen kiintymyssuhdeongelma. (Golding 2014, 37.) Kokemuksemme lisäksi opinnäytetyön tarvetta tukee

erilaiset tutkimukset ja teokset aiheeseen liittyen sekä yleinen tietoisuus kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten kiintymyssuhdehäiriöistä.

Tässä luvussa tulen käymään läpi lähtökohdat, josta lähdin työstämään opinnäytetyötäni. Kerro tarkemmin opinnäytetyön tilaajasta sekä tilaajan perhekodeissa työskentelystä. Lisäksi tulen esittelemään millaisia oppaita on aiemmin toteutettu.

2.1 Tilaaja

Opinnäytetyöni tilaaja oli Perhekoti Nuorten Mummola Oy. Yritys on toiminut vuodesta 2002 saakka. Yrityksellä on kaksi sijaishuollon yksikköä. Yksiköt ovat nimetty Lasten Mummolaksi ja Nuorten Mummolaksi. Yksiköt ovat erikoistuneet psyykkisesti oireilevien lasten ja nuorten hoito- ja kuntoutustyöhön lastensuojelun keinoin. Yritys tarjoaa luvanvaraista ammatillisen perhekotitoiminnan mukaista hoitoa kodin ulkopuolelle sijoitetuille lapsille ja nuorille. Perhekoti Nuorten Mummolassa pyritään panostamaan sijoitettujen lasten ja nuorten hoito- ja kuntoutustyön vahvaan ammattitaitoon, tiiviiseen ja avoimeen yhteistyöhön lasten perheiden ja verkostojen kanssa sekä korkeaan hoidolliseen ja kuntoutukselliseen laatuun. Perhekoti Nuorten Mummolan toiminta-ajatus pohjautuu kiintymyssuhdetyöskentelyn sekä psykodynaamisen -teorian lähtökohtiin. Kiintymyssuhdetyöskentelyssä pyritään vahvistamaan lapsen tai nuoren kiintymyssuhdetta pois vääristyneestä kiintymyssuhteesta. (Nuorten Mummola 2024.) Tulen kertomaan kiintymyssuhdetyöskentelystä enemmän luvun neljä alaluvussa kolme.

Psykodynaamisessa teoriassa ajatellaan, kun ihminen tulee tietoisemmaksi tavoistaan kokea asioita sekä pystyy tarkastelemaan ristiriitaisia kokemuksiaan, tällöin hänen ahdistuksensa vähenee. Kun ihmisen ahdistus vähenee teorian mukaan, hän pystyy tämän seurauksena tekemään tietoisempia valintoja siitä miten haluaa elää. (Minduu 2024.) Ajattelutavan taustalla on itävaltalainen lääkäri Sigmund Freud. Ajattelutavan pohjana toimii Freudin esittämä näkemys ihmismielen kehityksestä, rakenteesta ja toiminnasta. Freudin mukaan psyykkisten sairauksien ja oireiden aiheuttajat syntyvät tiedostomattomassa mielessä olevista ristiriitaisuuksista. Tällaisia ovat muun muassa ihmisen mielen toimintaan ja käyttäytymiseen vaikuttavat motiivit sekä vaistonvaraiset tarpeet. Tällaiset ristiriitaisuudet syntyvät Freudin mukaan lapsuudessa koe- tuista traumaattisista kokemuksista, joita yksilö ei ole kyennyt tuolloin käsittelemään. (Tamminen 2010, 58.)

Lasten ja nuorten arjessa hyödynnetään neuropsykiatrista valmennusta, toiminnallisuutta, ryhmätoimintoja, sekä taidelähtöisiä ja eläinavusteisia toimintatapoja sekä sensomotorisen kuntoutuksen keinoja. Perhekodin arki on aikuisjohtoista ja strukturoitua. Yksiköihin sijoitetaan 7-17 vuotiaita lapsia ja nuoria. (Nuorten Mummola 2024.)

2.2 Ammatillisessa perhekodissa työskentely

Perhekodeissa työskentelee perhekotivanhempi tai perhekotivanhemmat. Perhekotivanhempana työskentelevällä tulee olla koulutus, sekä työkokemus lastensuojelulain mukaiseen hoito- ja kasvatustyöhön. Perhekotivanhempana työskentelevän henkilön tulee lisäksi hallita yrittäjyyteen liittyviä asioita. Jos perhekodissa työskentelee ulkopuolista henkilökuntaa, kuten ohjaajia täytyy perhekotivanhempana toimivalla olla osaamista työnantajavelvoitteiden hoitamisesta. (Ammatillisten perhekotien liitto 2024.)

Perhekoti Nuorten Mummolan yksiköissä työskentelee perhekotivanhempien lisäksi ohjaajia. Ohjaajien työtehtäviin Perhekoti Nuorten Mummolassa kuuluu lasten ja nuorten ohjaaminen, kuunteleminen, tukeminen niin koulu - ja kotiasioissa kuin perhe - ja ystävyys-suhteissa. Tärkein työtehtävä on olla läsnä lasten ja nuorten arkielämässä ja tukea heidän hyvinvointiaan. Työntekijöiden tulee tuoda omapanoksensa sijoitettujen lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukemiseen. Lisäksi ohjaajien työnkuvaan kuuluu kodinhoidollisia tehtäviä, kuten ruoan laitto ja siivoaminen. Perhekodin arki on aikuisjohtoista ja strukturoitua.

2.3 Aikaisemmat vastaavat oppaat

Aloittaessani opinnäytetyöprojektin selvitin opinnäytetyöni lähtökohtia. Löysin paljon erilaisia tutkimuksia aiheesta. Tämän vuoksi tiedonrajaaminen oli tärkeää. Lisäksi löysin useita erilaisia oppaita, joita oli toteutettu esimerkiksi opinnäytetyön ja pro gradu tutkielmien tuotoksina. Löysin muun muassa seuraavia opinnäytetöitä: ”Opas lapsen turvallisen kiintymyssuhteen tukemiseen” (Kärnä, Lindbohm & Taurula 2023.), ”Opas nuorten kiintymyssuhdevaurioiden huomiointiin sijaishuollon laitoshoidossa” (Hagelberg & Helminen 2023.), ”Kiintymyssuhteen merkitys lastensuojelussa” (Nieminen & Rask 2017.) ja ”Sensitiivisyyttä, hoivaa ja rajoja - Opas lapsen kiintymyssuhteen tukemiseen ja kiintymyssuhdevaurioiden korjaamiseen lastensuojelun ammattilaisille” (Hakamaa & Palovaara 2013.) Lisäksi löysin ””Että ehkä se kiintymyssuhteen arviointi on ehkä just semmonen mikä on jäänyt vähän enemmän pimentoon” -

Vanhemman päihdeongelma ja lapsen kiintymyssuhteen arviointi lastensuojelun sosiaalityössä.” pro gradu tutkielman (Uotinen 2022).

Tekemäni esiselvitys vastaavanlaisista aiemmin toteutetuista töistä, selkeytti omaa näkemystäni siitä, millaisen tuotoksen haluan itse toteuttaa. Löysin näistä teoksista itselleni erilaista lähdemateriaalia, jota hyödynsin omassa opinnäytetyössäni. Joissakin oppaissa oli erilaisia kuvioita ja kaavioita, joiden avulla jotkin aihe kokonaisuudet selkenivät itselleni paremmin. Tämän vuoksi päätin tehdä omaan tuotokseeni erilaisia kuvioita. Esiselvityksen avulla sain myös tiedon siitä, että tulen löytämään materiaalia tuotokseeni, sekä opinnäytetyöni tietoperustaan.

3 LASTENSUOJELU

Tämänhetkinen lastensuojelulaki on astunut voimaan alkuvuonna 2008. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Lastensuojelun ja lastensuojelulain tarkoitus on: “(- -) turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeleluun.” (Sosiaali- ja terveysministeriö 2024a.) Lastensuojelulaki toteuttaa omalta osaltaan Lapsen oikeuksien sopimusta.

Lastensuojelun laaja-alaisuutta kuvaa sen tehtävä vahvistaa eri perheiden toimintaa sellaiseksi, että lapset luottavat siihen, että vanhemmat hoitavat lapsia, tarjoavat vakaan ja pysyvän kasvu ympäristön sekä pitää lapsen turvassa (Tatienne 2019, 115). Lastensuojelun kulmakivi on turvata lapsen kehityksen ja terveyden tukeminen sekä niitä vaarantavien tekijöiden poistaminen. Lastensuojelun lähtökohta on lapsikeskeinen perhelähtöisyys. (Bardy 2013, 71–73.) Sekä lastensuojelulaki että sosiaalihuoltolaki korostavat kuntien tehtävää lasten ja perheiden tukemisessa, niin ennalta ehkäisevästi kuin huolehtimalla vanhempien velvollisuuden täyttymisestä lasten hyvinvoinnin huolehtimisesta (Lastensuojelulaki 417/2007; Sosiaalihuoltolaki 1301/2014). Lastensuojelu hallitsee lapsen, vanhempien, ja huoltajien sekä valtion välistä suhdetta eri tasoin, niin arkisella, ideologisella, juridisella kuin poliittisella tasolla (Eronen 2012, 21).

Lapsen vanhemmat sekä muut huoltajat ovat lähtökohtaisesta vastuussa lapsen hyvinvoinnista huolehtimisesta. Jos lapsen vanhempi tai huoltaja ei kykene suoriutumaan tästä tehtävästä, on heillä oikeus saada tukea tämän velvollisuuden täyttämiseen ja siitä suoriutumiseen mahdollisimman parhaalla tavalla yhteiskunnalta saadun avun tuella. Suomessa yhteiskunnalla on lastensuojelulain määräämä velvollisuus puuttua perheiden tilanteisiin, jossa lapsen hyvinvoinnin huolehtimista laiminlyödään jollakin tavoin. Joissakin tilanteissa lastensuojelulta saatu apu ei ole vapaaehtoista, mutta joissakin tilanteissa se on vapaaehtoista. (Lastensuojelun keskusliitto 2024; Lastensuojelu.info 2024).

Tässä luvussa tulen käsittelemään lastensuojelulle keskeistä tietoperustaa. Tähän tietoperustaan kuuluvat lastensuojelun keinot, sijaishuolto ja ammatillinen perhekoti. Näiden termien käsitteleminen luo vahvemman perustan opinnäytetyön etenemiselle.

3.1 Lastensuojelun keinot

Lastensuojelussa hyödynnetään erilaisia keinoja, jotta lapsia ja perheitä voidaan tukea parhaalla mahdollisella tavalla. Tällaisia keinoja ovat lastensuojelun avohuolto, kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sijaishuolto ja jälkihuolto. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2023.) Tulen käsittelemään seuraavassa alaluvussa erikseen sijaishuoltoa, koska se on olennainen osa tätä opinnäytetyötä ja haluan paneutua siihen tarkemmin.

Avohuolto

Avohuollossa järjestettävien tukitoimien tarkoitus on edistää, tukea ja vahvistaa lapsen myönteistä kehitystä, huoltajien tai lapsen kasvatuksesta vastuussa olevien henkilöiden kasvatuskyvyn sekä -mahdollisuuksien vahvistaminen. Avohuollon tukitoimien järjestämisestä vastaa hyvinvointialue. Lastensuojelulaki ei velvoita hyvinvointialuetta järjestämään kaikkia tukitoimia, mutta lasta tai nuorta ei saa jättää ilman tukitoimia esimerkiksi määrärahojen vähyyden vuoksi. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2024c.)

Avohuollossa keskeinen periaate on lapsen huoltajien tukeminen lapsen kasvattamisessa. Tämän vuoksi avohuollon tukitoimet ovat aina ensisijaisia verrattuna huostaanottoon tai sijaishuoltoon. (Mt.)

Avohuollon tukitoimia ovat muun muassa:

- lapsen ja perheen tukeminen ongelmatilanteessa ja sen selvittämisessä
- taloudellinen -, koulunkäynnin-, asunnon hankinnan -, ammatin hankinnan -, työhön sijoittamisen -, harrastuksiin liittyvät -ja ihmissuhteiden ylläpitoon liittyvä tuki
- lapsen kuntoutumiseen tai terapiaan liittyvät palvelut
- tehostettu perhetyö
- perhekuntoutus
- muut palvelut

Lisäksi lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena, jolloin arvioidaan lapsen tuen, huolenpidon ja kuntoutuksen tarvetta. Tällainen sijoitus voi myös liittyä perheen aikuiseen, jolloin tavoitteena on, että lapsi saa asua yhdessä aikuisen kanssa. (Mt.)

Kiireellinen sijoitus

Jos lastensuojelu joutuu ottamaan käyttöönsä kiireellisen sijoituksen, on lapsi välittömässä vaarassa lastensuojelulain pykälän 40 mainittujen syiden mukaan. Tällaisessa tilanteessa lapselle järjestetään sijaishuoltoa kiireellisesti, sen mukaan millaista hoitoa ja huoltoa lapsi tarvitsee. Kiireellinen sijoitus on viimesijainen toimenpide, jolloin ei ole enää muita mahdollisuuksia turvata lasta. Päätöksen sijoituksesta tekee aina viranomainen. Päätös perustellaan aina seuraavallisesti: Minkä vuoksi kiireellinen sijoitus tehdään, minne lapsi sijoitetaan ja miksi lapsi sijoitetaan kyseiseen paikkaan. Kiireelliselle sijoitukselle voi olla useita eri syitä, kuten:

- Puutteet kodin olosuhteissa tai lapsen huolenpidossa ovat sellaisia, että ne vaarantavat välittömästi lapsen terveyttä tai kehitystä.
- Vanhempien väliaikainen kykenemättömyys huolehtia lapsesta esimerkiksi akuutin mielenterveys ongelman syntyessä tai päihteiden vuoksi.
- Vanhemmille tapahtunut onnettomuus tai sairastuminen, jonka vuoksi lapsi on välittömässä vaarassa.
- Lapsen heitteille jättö tai kaltoin kohtelu
- Jos lapsi käyttää päihteitä
- Jos lapsi tekee rikoksia
- Tai esimerkiksi lapsen käyttäytyessä itsetuhoisesti. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2024d.)

Huostaanotto

Huostaanotto on viimesijainen keino, jolla turvataan lapsen kasvua, kehitystä ja terveyttä. Huostaanotto tehdään, jos seuraavat asiat uhkaavat lapsen kasvua, terveyttä ja kehitystä vakavasti: lapsen huolenpito tai muut kasvuolosuhteet, lapsi vaarantaa vakavasti itse terveyttään käyttämällä päihteitä tai tekemällä muita kuin vähäisenä pidettäviä rikoksia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024e.)

Lapselle voidaan järjestää sijaishuolto ja huostaanotto, jos avohuollon tukitoimet eivät ole riittäneet lapsen huolenpidon, terveyden ja kasvun toteutumiseksi tai jos sijaishuolto on lapsen edunmukaista. Jos huostaanotto tehdään, siirtyy lapsen hoidon ja kasvatuksen vastuu viranomaisille. (Mt.)

Jälkihuolto

Tarkoittaa sijaishuollon loputtua tai pitkäaikaisen sijoituksen päättymisen jälkeen tarjottavaa kokonaisvaltaista tukea lapselle tai nuorelle hänen iästään riippumatta. Sen tarkoitus on tukea

asiakkaan kotiutumista tai itsenäistymistä. Jälkihuoltoon kuuluu myös velvoite perheen jälleen yhdistämisestä. Jälkihuollon tavoite on myös tukea perheitä, jotta lapsen kasvu ja kehitys voidaan turvata ja näin välttyä uudelleen sijoittamiselta. Jos nuori muuttaa asumaan omaan kotiinsa, hänen valmiuksia selviytyä itsenäisesti arjessa pyritään vahvistamaan. Suurin osa jälkihuollon asiakkaista on täysi-ikäisiä. Jälkihuolto loppuu viimeistään asiakas täyttää 23 vuotta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024f.)

3.2 Sijaishuolto

Sijaishuolto tarkoittaa huostaanotetun tai kiireellisesti sijoitetun lapsen hoitoa sekä kasvatusta kodin ulkopuolella. Lisäksi sijaishuolto koskee myös väliaikaismääräyksen nojalla sijoitettuja lapsia. (Lastensuojelulaki 417/2007, 49§.) Päätöksen sijaishuoltoon sijoittamisesta tekee sosiaalihuollon johtava virkailija. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valmistelee ennen päätöksen tekoa lapsen sijoitusta koskevat asiat, kuten sijaishuoltopaikan valinnan. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b.)

Sijaishuollon muotoja ovat ammatillinen perhekoti, laitoshuolto, perhehoito ja sellainen sijoitusmuoto, joka vastaa lapsen tarpeita. (Saastamoinen 2010, 27.) Tulen kertomaan enemmän seuraavassa alaluvussa ammatillisista perhekodeista. Kun lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle, on äärimmäisen tärkeää huolehtia, että lapsia ei jää ilman tarvitsemiaan palveluita sekä, että lapsen oikeudet toteutuvat. (Mt, 16.)

Kun lapsi tai nuori sijoitetaan kodin ulkopuolelle, sijoituksen tavoitteena on turvata lapsen kasvuympäristö. Lisäksi tavoitteena on turvata lapselle turvalliset ja lasta tukevat ihmissuhteet. (Bardy & Känkänen 2005, 235.) Yhtenä tavoitteena sijaishuoltopaikassa on lapsen asettuminen sijaishuoltopaikkaan. Lapsen asettumisen sijaishuoltopaikkaan tavoite johtuu siitä, että tällä pyritään luomaan pohja turvalliselle ja luottamukselliselle vuorovaikutukselle. Sijaishuoltopaikoille on määritelty tietynlainen tapa, jolla lapsia otetaan vastaan. Tapaan kuuluu arvostus, ennakoitavuus, pysyvyys, jaettu ymmärrys sekä epävarmuuden hallinta. Sijaishuollon tehtävä on osoittaa lapsen huoltajille ja vanhemmille, ettei vanhemmuus ole päättynyt, vaikka lapsi on sijoitettu sijaishuoltopaikkaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 28, 44, 48–61.)

Laitoshuolto

Laitoshuollosta puhuttaessa tarkoitetaan erilaisia lastensuojelulaitoksia. Tällaisia laitoshuoltopaikkoja ovat muun muassa lasten-, koulu-, nuoriso- ja vastaanottokodit. Lastensuojelulaitoksia

on olemassa niin hyvinvointialueiden -, yksityisten palvelujen tuottajien - kuin valtion ylläpitämiä. Lastensuojelulaitoksiin sijoitetaan yleisesti lapsia ja nuoria, joiden tuen tarve, sekä hoidon laadun ylläpito vaatii erityisosaamista. (Saastamoinen 2010, 30.)

Perhehoito

Perhehoitoa käytetään lastensuojelun sijaishuoltopaikkana. Perhehoidolla tarkoitetaan ihmisen ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen oman kotinsa ulkopuolella yksityisessä kodissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2024b.) Perhehoitoa kutsutaan usein lastensuojelussa termillä sijaisperhe. Perheen vanhempia kutsutaan usein sijaisvanhemmiksi. Perhehoitoa voidaan lastensuojelun sijaishuoltopaikan lisäksi tarjota esimerkiksi aikuisille kehitysvammaisille, ikäihmisille tai mielenterveyskuntoutujille. (Perhehoitoliitto 2024.)

3.3 Ammatillinen perhekoti

Ammatillinen perhekoti sijaishuollon muotona sijoittuu perhehoidon ja laitoshoidon väliin. Ammatillinen perhekoti muistuttaa usein tavallista perhekotia. Siellä työskenteleviltä henkilöiltä edellytetään vankempaa osaamista, kuin perhehoitoa toteuttavilta henkilöiltä. Koska ammatillisissa perhekodeissa henkilöstöllä on vankempaa osaamista, ammatillisiin perhekoteihin voidaan sijoittaa lapsia ja nuoria, jotka tarvitsevat erityistä tukea ja hoitoa. Ammatillisen perhekodin toiminta on luvanvaraista, sekä toiminnasta säädetään laissa. (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 2011/922, §7.)

Ammatillisessa perhekodissa hoitajana voi toimia henkilö, joka kokemuksensa, koulutuksen ja ominaisuuksiensa perusteella sopii työtehtävään. Jokaisella perhekodissa työskentelevällä tulee olla kokemusta lastensuojelussa työskentelystä. Perhekodin perustajalla tulee olla todenmukainen käsitys perhekodin pyörittämisestä. Tämän vuoksi on tärkeää, että perhekodin perustajalla on kokemusta lastensuojelualalla työskentelystä. (Perhehoitolaki 2015/263, §6.)

Jokaisella ammatillisella perhekodilla tulee olla vastuhenkilö, jolla on vähintään kolmen vuoden kokemus lastensuojelussa työskentelystä. Vastuhenkilö huolehtii, että ammatillisen perhekodin toiminta täyttää toiminnalle asetut vaatimukset. Olennaista on, että vastuhenkilöltä löytyy yrittäjäjyys osaamista. Usein ammatillisiin perhekoteihin palkataan ulkopuolisia henkilöitä, jonka vuoksi on hyvä olla osaamista työnantajanvelvoitteiden hoitamiseen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023c.)

Ammatillisissa perhekodeissa on mahdollista ainoastaan käyttää rajoitustoimenpiteistä yhteydenpidon rajoittamista. (Lastensuojelulaki 2007/417, §57.) Muita rajoitustoimenpiteitä ammatillisissa perhekodeissa ei voida käyttää, sillä ne eivät ole lastensuojelulaitoksia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c.)

Ammatillisissa perhekodeissa voidaan hoitaa yhtäaikaaisesti yhteensä seitsemää lasta tai nuorta. Tämä on mahdollista ainoastaan silloin, kun ammatillisessa perhekodissa asuu kaksi hoitajaa. Mikäli perhekodissa asuu alle kouluikäisiä lapsia tai erityishoitoa vaativia henkilöitä, heidät lasketaan enimmäismäärään. Ammatillisissa perhekodeissa työskentelee usein perhehoitajien lisäksi ohjaajia. (Mt.)

Ammatillisen perhekodin vaatimukset

Ammatillisille perhekodeille on asetettu vaatimuksia, mitkä niiden tulee täyttää, jotta ne voivat harjoittaa toimintaansa. Ammatillisen perhekodin tilojen tulee olla riittävät ja tarkoituksen mukaiset. Tilojen tulee mahdollistaa sijoitetulle turvallinen ja terveellinen kasvuympäristö. Jokaiselle sijoitetulla tulee olla mahdollisuus yksityisyyteen, sekä kodinomaisuuteen. Jokaisella tulee olla vähintään 12 neliömetrin kokoinen oma huone, jossa on tilaa sijoitetun lapsen tai nuoren omille tavaroille. Yhteisiä tiloja tulee olla riittävästi, samoin kuin hygieniatiloja. Kaikilla ammatillisen perhekodin asukkailla tulee olla mahdollisuus ruokailla samanaikaisesti samassa tilassa. Lisäksi ammatillisten perhekotien tulee täyttää eri viranomaisten määrittämiä vaatimuksia. Kuten terveys- ja lastensuojeluviranomaisen sekä pelastustoimen luvan myöntämistä edellyttävät seikat, jotta ammatillinen perhekoti menee tarkistuksesta läpi hyväksytysti. (Mt.)

4 KIINTYMYSSUHDE

Kiintymyssuhde tarkoittaa tunnesidettä, joka syntyy lapsen ja häntä hoivaavan henkilön välille. Tämä tunneside alkaa kehittymään vauvalle, sen syntymän jälkeen erilaisten kokemusten pohjalta. Hoivaaja voi muodostaa lapsen tunnesiteen jo raskausaikana. (Mäntymaa & Tamminen 1999.) Ihmisten välille muodostuu erilaisia ihmissuhteita. Terve ihmissuhde luo ihmiselle turvaa, lohtua, yhteenkuuluvuutta sekä vuorovaikutusta. Ihmissuhteissa kuuluu tuntea myös voimakkaita tunteita, niin positiivisia kuin negatiivisiakin. Voimakkaat tunteet horjuttavat vakaata ihmissuhdetta. Negatiivisia tunteita voi luoda esimerkiksi väärinymmärrykset, loukkaantumiset sekä virheet. On täysin luonnollista, että ihmissuhteet katkeavat hetkellisesti tai jopa kokonaan. Nämä kaikki edellä mainitut asiat kuuluvat ihmissuhteisiin. (Boon, Steele, & Van der Hart 2011, 278–279.)

Varhaiset kiintymyssuhteet sisältävät esimerkiksi vuorovaikutusta ja kokemuksia ihmissuhteista ja niiden luonteesta. Varhaiset kiintymyssuhteet luovat jokaiselle ihmiselle erilaisia käyttäytymismalleja. Tärkeä osa tervettä kehitystä sekä tunteiden säätelykeinoja ovat turvalliset varhaiset kiintymyssuhteet. (Boon ym. 2011, 278–279.) Ihmisen ensimmäisen vuoden aikana muodostuneet käyttäytymismallit ovat olennaisia lapsen myöhemmän kehityksen, sekä psykisen selviytymisen kannalta. Tällaisia käyttäytymismalleja ovat muun muassa tunteiden ilmaisu, vuorovaikutus ja syy-seuraussuhteet. Lapsen persoonallisuutta muokkaa lapsen kokemat tunteet erilaisissa kokemuksissa kuten tilanteissa, joissa lapsi on kokenut pelkoa, häpeää tai syyllisyyttä. Olipa yksilön kiintymyssuhdemalli sekä opitut toimintatavat mitä tahansa, ne aktivoituvat stressitilanteissa, sillä niiden tehtävä on suojella yksilön psyykkistä hyvinvointia. (Sinkkonen & Kalland 2005.)

Lapsella tulisi olla mahdollisuus rakentaa kiintymyssuhde joihinkin henkilöihin, mutta yhden niistä tulisi olla kaikkia muita kiintymyssuhteita tärkeämpi ja vahvempi. Useissa tilanteissa lapsi muodostaa tällaisen kiintymyssuhteen lähimpään hoivaajaansa. Suunnilleen kolmen kuukauden ikäinen lapsi osaa erottaa tämän ihmisen muista ihmisistä, tämä on edellytys kiintymyssuhteen muodostumiselle. (Rusanen 2011.) Varhaisten kiintymyssuhteiden ohella yhtä tärkeitä ovat myös myöhäisemmät ihmissuhteet ja niiden turvallisuus. Myöhäisempien ihmissuhteiden kuuluu lisäksi olla ennalta arvattavia sekä huolenpitoa antavia. (Boon ym. 2011, 278–279.)

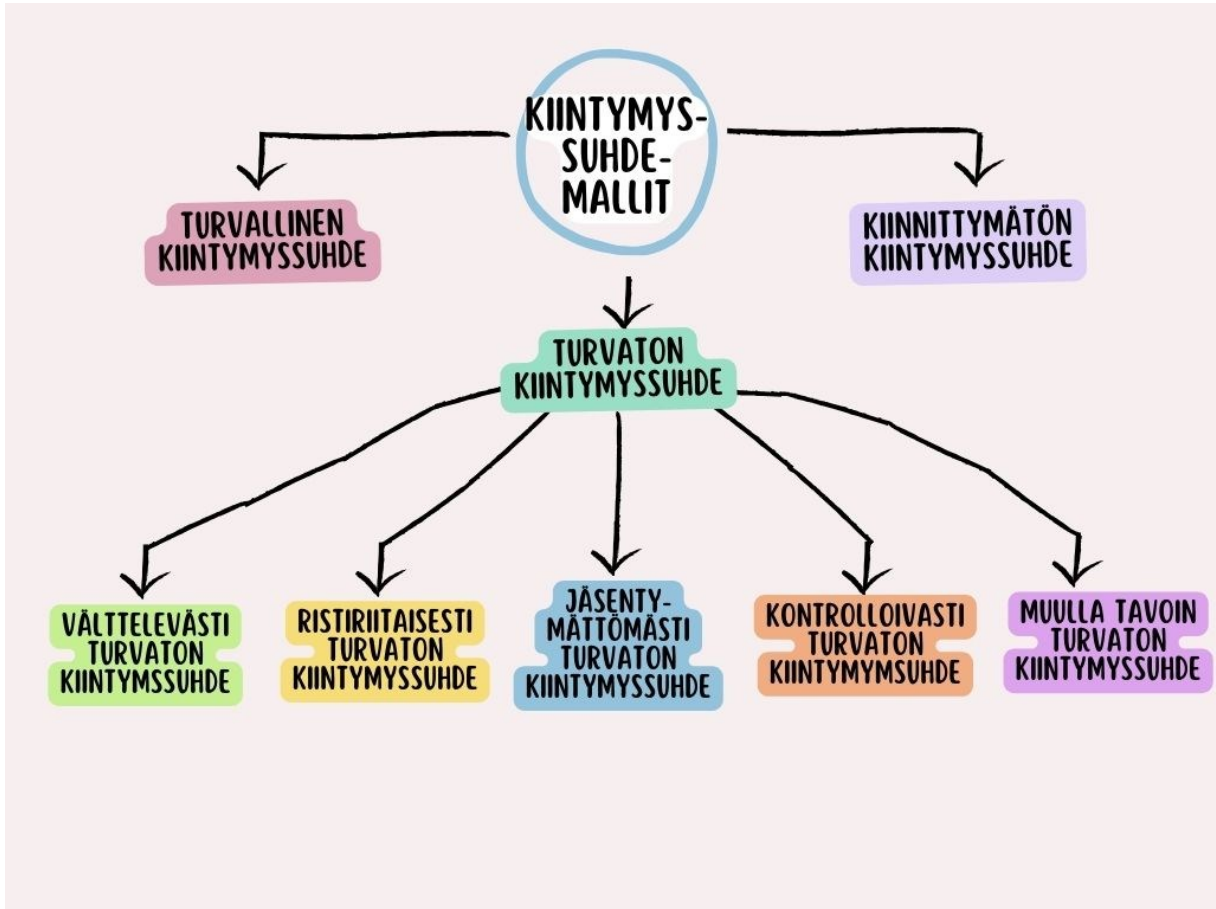
Tässä luvussa tulen käymään kiintymyssuhdeteoriaa ja kiintymyssuhdemallit läpi. Lisäksi käsittelem kiintymyssuhteita lastensuojelussa, miten esimerkiksi turvaton kiintymyssuhde heijastuu lastensuojelun asiakkaista lastensuojelussa työskentelevälle henkilölle. Luvun lopussa kerroin, kuinka turvatonta kiintymyssuhdetta voidaan lähteä eheyttämään kohti turvallisempaa kiintymyssuhdetta esimerkiksi kiintymyssuhde työskentelyn avulla.

4.1 Kiintymyssuhdeteoria ja kiintymyssuhdemallit

”Kiintymyssuhde tarkoittaa tunnekokemusta säätelevää systeemiä, jonka vuoksi se on monien mielenterveyshäiriöiden taustalla” (Bowlby 1982; Thompson 1999; Goldberg 2000; Hautamäki 2001).

Kiintymyssuhdeteoria pohjautuu 1950-luvulta psykiatri ja psykoanalyttikko John Bowlbyn tutkimuksiin ja teorioihin. Kiintymyssuhde teoriassa kuvataan pienen lapsen ja vanhemman välisiä suhteita. Kun lapsi joutuu eroon vanhemmastaan, miten se vaikuttaa lapsen psyykkiseen kehitykseen. Millaisia vaikutuksia eroon joutumisella on myöhempään elämään ja esimerkiksi ihmissuhteisiin. Kuten eläimillä, niin ihmisilläkin leimautuminen on rinnastettu käyttäytymisjärjestelmään. Eläimet leimautuvat tyypillisesti täysikasvuiseen yksilöön, koska se on edellytys hengissä säilymiselle. (Sinkkonen 2022, 14–17.)

Kiintymyssuhde voidaan jaotella turvalliseen -, kiinnittymättömään - ja turvattomaan kiintymyssuhteeseen. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen, & Kurvinen 2006.)

Kuvio 1. Kiintymyssuhdemallien jakaantuminen. Kuvio: Saara Porthan 2024.

Turvallinen kiintymyssuhde

Turvallinen kiintymyssuhde on se, mitä tavoitellaan. Jotta turvallinen kiintymyssuhde muodostuu, täytyy hoitajan vastata lapsen tarpeisiin tietyllä tavalla. Hoitajan tulee tyydyttää lapsen tarpeet toistuvasti, jotta lapsi ja hoitaja oppivat keskinäisen vuorovaikutuksensa. Heidän välisessä vuorovaikutuksen ansiosta lapselle kehittyy perusluottamus, jonka ansiosta hän oppii luottamaan tarpeiden tyydyttämiseen, maailman turvallisuuteen sekä itseensä. Kun lapsella on turvallinen kiintymyssuhde, hän oppii säätelemään tunteitaan ja sietämään niin sanottuja ”*negatiivisia*” tunteita. Lisäksi turvallisen kiintymyssuhteen omaava henkilö on kykenevä luomaan muita turvallisia ihmissuhteita. (Becker-Weidman & Shell 2008, 43–44.) Turvallisen kiintymyssuhteen omaavalla lapsella on kyky tasapainoiseen ja monipuolisesti erilaisten tunteiden ilmaisuun. Tämä taito luo mahdollisuuden toimia ongelmatilanteissa monipuolisesti. Turvallisen kiintymyssuhteen omaavilla lapsilla ilmenee vähemmän aggressiivisuutta, verrattuna turvattomasti kiintyneisiin. (Rusanen 2011, 64.)

Turvaton kiintymyssuhde

Kun lapsen kiintymyssuhde on turvaton, yksilön kiintymystoiminta on häiriintynyt. Tuolloin lapsen hoitaja ei ole vastannut lapsen tarpeisiin johdonmukaisesti. Tämän vuoksi lapsi pyrkii keksimään toisenlaisen tavan saada hoitajansa huomio. (Rusanen 2011, 65.) Lapsi alkaa hakemaan hoitajansa huomiota vähentämällä kiintymyskäyttäytymistään, jolloin lapsen käytös muuttuu passiiviseksi ja syrjäänvetäytyväksi. (Golding 2024, 57; Rusanen 2011, 65.) Useissa tilanteissa lapsen kiintymyssuhteen kehittyminen on kiinni hoitajasta, mutta kiintymyssuhteen kehittymiseen vaikuttaa lisäksi esimerkiksi lapsen vamma, sairaus tai keskosuus. (Tamminen 2001, 57.) Turvaton kiintymyssuhde voidaan jakaa viiteen erilaiseen malliin. Ne ovat välttelevä -, ristiriitainen -, jäsentymätön -, kontrolloiva – ja muulla tavoin turvaton kiintymyssuhde. (Rusanen 2011, 65–69.)

Välttelevästi turvaton kiintymyssuhde

Lapsi, joka omaa välttelevän kiintymyssuhteen ei luota hoitajaansa. Tällainen lapsi pyrkii sen vuoksi itsenäistymään varhaisessa vaiheessa, vaikka hänen itsenäistymiskykynsä eivät ole kehittyneet. Välttelevästi turvattoman kiintymyssuhteen omaava lapsi on tyytynyt kohtaloonsa, välttelee hoitajaansa ja haluaa olla huomaamaton. Lapsella ei ole itseluottamusta, sillä hän tuntee itsensä arvottomaksi, eikä hän tunne olevansa rakastettu. Tällainen lapsi haluaa tehdä kiintymyssuhteesta merkitsemättömän itselleen. Lapsi ei ilmaise tunteitaan, sillä hän pyrkii ohjaamaan ja hallitsemaan tilannetta pelottelemalla ja uhkailemalla hoitajaansa. (Hughes 2015, 19; Golding 2014, 57–58.)

Kun välttelevästi kiintynyt lapsi kohtaa itselleen pelottavan tilanteen, hän ei ilmaise hätäänsä, vaikka kokee pelon suurempana, kuin turvallisesti kiintynyt lapsi. Välttelevästi kiintynyt lapsi ei hae hoitajaltaan tukea stressitilanteissa, sillä lapsi on oppinut rauhoittamaan itse itsensä. Lapsi etäännyy hoitajastaan. Hoitaja antaa lapselle huomiota ainoastaan silloin, kun lapsi käyttäytyy hoitajan odottamalla tavalla. (Rusanen 2011, 65–66.)

Ristiriitaisesti turvaton kiintymyssuhde

Jos lapsen hoitaja vaihtelee reagointi tapaansa, miten vastaa lapsen tarpeisiin. On esimerkiksi mahdollista, että hoitaja reagoi ainoastaan silloin, kun lapsi ilmaisee tunteensa voimakkaasti esim. raivoamalla. Tuolloin lapsi oppii siihen, että hän saa hoivaa silloin kun hän reagoi vah-

vasti. Ristiriitaisesti kiintynyt lapsi haluaa äkillisesti kaikin keinoin hoitajansa huomion ja ta-
kertuu hoitajaansa. Hetken kuluttua lapsi haluaa hoitajaan etäisyyttä. Ristiriitaisesti kiintyneen
lapsen leikkimiskyky on heikentynyt, sekä tällainen lapsi ei pysty turvautumaan hoitajaan. (Ru-
sanen 2011, 67–68.)

Ristiriitaisesti turvattoman kiintymyssuhteen omaava lapsi vähättelee omia kykyjään, sekä it-
seluottamustaan. Koska lapsi ei saa aina hoitajaltaan huomiota, se aiheuttaa lapselle turvatto-
muutta ja ahdistuneisuutta. (Hughes 2015, 19.) Tällaisen kiintymyssuhteen omaava yksilö on
haavoittuvainen ja hänellä on haasteita itsenäistymisessä. (Rusanen 2011, 68.)

Jäsentymättömästi turvaton kiintymyssuhde

Tällaisen kiintymyssuhteen omaava yksilö kokee elävänsä kaaoksessa, jossa asiat eikä tapah-
tumat ole hallinnassa. Elämä voi tuntua yhdeltä pyörremyrskyltä, eikä mistään tahdo saada
“kiinni”. Lapsen tai nuoren tunnereaktiot ovat hallitsemattomia. Jäsentymätön kiintymyssuhde
muodostuu silloin, kun lapsi kokee hoitajansa samaan aikaan sekä pelottavaksi että turval-
liseksi. Lapsi näkee hoitajansa vihaisena tai pois päin vetäytyneenä. Lapsi ei koe hoitajan osaa-
vaan rauhoittaa häntä. Tällaisen lapsen taidot käsitellä tunteita ovat heikot, mitä vahvempia
tunteet ovat, sitä haastavampaa niiden käsittely on. Vaikka lapsi kokee turvattomuutta, hänen
on vaikea itsenäistyä hoitajasta, sillä hän on lojaali hoitajalleen. (Rusanen 2011, 68–69.)

Kontrolloivasti turvaton kiintymyssuhde

Tällaisissa tilanteissa lapsen ja vanhemman rooli on kääntynyt toisin päin. Lapsi tai nuori ohjai-
lee ja tai käskyttää hoitajaansa kontrolloivasti, vihaisesti, rankaisemalla tai huomiota hakevasti.
(Rusanen 2011, 69.)

Muulla tavoin turvaton kiintymyssuhde

Muulla tavoin turvattoman kiintymyssuhteen omaava lapsi tai nuori kiinnittyy vierastilanteissa
muuhun henkilöön kuin hoivaajaansa. Esimerkiksi hoivaaja poistuu tilasta ja lapsi jää vieraan
ihmisen kanssa. Hoivaajan palatessa lapsi ei palaa hoivaajan syliin, vaan valitsee vieraan ihmi-
sen. Kaikkien aiempien mainitsemieni turvattomien kiintymyssuhdemallien sekamuodot kuu-
luvat tähän malliin. (Rusanen 2011, 69.)

Kiinnittymätön kiintymyssuhde

Tällaisia lapsia ja nuoria on harvemmassa. Jos yksilö on kasvanut laitoksessa tai äärimmäisessä puutostilassa, on mahdollista useiden tekijöiden summana, että lapsi tai nuori omaa kiinnittymättömän kiintymyssuhteen. Tällainen kiintymyssuhde voi johtaa kontaktihäiriöön, jolloin yksilö ei pyri muiden ihmisten joukkoon laisinkaan. Ulkomailta adoptoiduille lapsille voi myöskin käydä niin, että he ovat jääneet ilman sellaista aikuista, johon voisi turvallisesti kiinnittyä. (Kalland 2001, 214–215.)

4.2 Kiintymyssuhdehäiriöt

Kun lapsi oppii kokemaan läheisyyden, eroamisen ja jälleennäkemisen turvallisella tavalla, yksilölle ei muodostu kiintymyssuhdehäiriötä. Jos näin ei kuitenkaan ole eli lapsi kokee tällaiset tilanteet esimerkiksi pelottavaksi, lapselle lähtee muodostumaan jonkin muotoinen kiintymyssuhdehäiriö. Jos lasta on uhkailtu, pahoinpidelty, hylätty tai jollakin muulla tavoin kaltoinkohdeltu, yksilölle lähtee muodostumaan kiintymyssuhdehäiriö. (Kalland 2001, 204.)

Kiintymyssuhdehäiriön omaavat yksilöt omaavat usein samankaltaisia piirteitä. Alle on listattu erilaisia oireita, miten häiriytynyt kiintymyssuhde voi näkyä lapsessa tai nuoressa. On kuitenkin tärkeä muistaa, vaikka jollakin lapsella tai nuorella olisi jotkin alla olevista “piirteistä”, se ei automaattisesti tarkoita lapsen tai nuoren omaavan turvattoman kiintymyssuhteen. Jokainen piirre tulee aina suhteuttaa ikätasoon. (Kalland 2001, 204–207; Becker-Weidman 2008, 48–49.) Kiintymyssuhdehäiriöiselle tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa seuraavat piirteet, jotka ilmenevät (kuvioista 2 ja 3).

KIINNITTÄMINEN / KIINTYMINEN	LÄHEISYYS	ERO / JÄLLEENNÄKEMINEN
☐ Levottomuus, vaeltelu, ei pysty keskittymään esimerkiksi leikkimiseen	☐ Haluaa "liian" paljon tai "vahan" läheisyyttä	☐ Eroahdistuksen kokeminen
☐ Perässä kävely, ei halua päästää näkyvistä	☐ Ei siedä/hae lohdutusta	☐ Valinpitämättömyys: ei tervehdi millään tavoin
☐ Halu/ tarve kontrolloida ja hallita muita	☐ Ei ota katsekontaktia tai katsekontaktin hakeminen on poikkeavaa esimerkiksi valehdellessa ottaa katsekontaktin muuten ei	☐ Karkailu tai sillä uhkailu
☐ Ei vierasta uusia ihmisiä	☐ Yhdessä vietetty aika on luonnotonta/ aiheuttaa hammennystä/levottomuutta, vaikka aikuinen olisi "tuttu ja turvallinen"	☐ Kuolemasta puhuminen
☐ Ei osaa määritellä itselle tärkeitä ihmisiä -> kaikki yhtä tärkeitä	☐ Ei hakeudu omaehtoisesti viettämään aikaa/ keskustelemaan	☐ Ongelmat: ulostamisessa, nukkumisessa ja tai syömisessä
☐ Omaan maailman vaipuminen		☐ Nään/kylläisyyden tuntemattomuus
☐ Ylivalppaus		☐ Tunteiden tunnistaminen on huomattavasti ikätasoa alemmalla tasolla
☐ Jännittyneisyys		

Kuvio 2. Kiintymyssuhdehäiriöisen lapsen tai nuoren oireilu. (Kalland 2001, 204–207; Becker-Weidman 2008, 48–49.) Kuvio: Saara Porthan 2024.

MINÄKÄSITYS JA SOSIAALISET SUHTEET	KOGNITIIVINEN KEHITYS
☐ Arvottomuuden tunne itsestä	☐ Päiväritiinit sekaisin, arjen hallinta puutteellista
☐ Ristiriitoin päätymisen muiden ihmisten kanssa	☐ Syy-seuraussuhteiden ymmärtämättömyys
☐ Halu testata rajoja, kun joku on kiellettyä se tehdään. Testataan ikäänkuin hylkääkö aikuinen minut, jos teen näin.	☐ Suunnittelykyvyn ja ongelma ratkaisutaidon puutteellisuus
☐ Ei vierasta uusia ihmisiä	☐ Aika käsitys on hämähä
☐ Tunteiden säätelyn haasteet	☐ Kielelliset häiriöt
☐ Ei kykene vastaanottamaan apua	☐ Kommunikoinnin heikkoudet
☐ Vaikea ottaa kehuja vastaan	
☐ Ei tunne syyllisyyttä, huonoa omaatuntoa tai empatiaa	
☐ Maailmankatsomus "mustavalkoista", nähdään vain ääripäät	
☐ Vilpittömän sovun teko riidan jälkeen lähes mahdotonta	

Kuvio 3. Kiintymyssuhdehäiriöisen lapsen tai nuoren oireilu. (Kalland 2001, 204–207; Becker-Weidman 2008, 48–49.) Kuvio: Saara Porthan 2024.

Jos kiintymyssuhdehäiriötä ei lähdetä eheyttämään kohti turvallista kiintymyssuhdetta, yksilölle voi muodostua persoonallisuushäiriö. (Becker-Weidman 2008, 49.)

4.3 Kiintymyssuhde lastensuojelussa ja sen tukeminen

Kun lapsi tai nuori sijoitetaan kodin ulkopuolelle, sijoituksen tavoite on turvata lapsen tai nuoren kehitys ja tarjota hänelle turvallinen kasvuympäristö. Parhaimmassa tapauksessa sijoitus tarjoaa sijoitetulle turvallisen ja pysyvän kiintymyssuhteen. Turvallisen kiintymyssuhteen luominen on lastensuojelussa erittäin haastavaa. Sijoitetuilla on verrattuna ei sijoitettuihin lapsiin ja nuoriin enemmän ongelmia tunne-elämässä, terveydessä, koulumenestyksessä sekä heillä on enemmän käytöshäiriöitä. Tämän lisäksi sijoitetuilla lapsilla ja nuorilla on usein taustalla kiintymyssuhdehäiriö, johtuen aiemmista kasvuoloista. Turvattoman kiintymyssuhteen omaavan lapsen on haastavampaa käsitellä tunteita, jonka vuoksi esimerkiksi lastensuojelun sijoituksen käsitteleminen on haastavampaa, kuin turvallisesti kiintyneelle. (Kalland 2011, 207–208.) Mitä aiemmin lapsen sijoitus tehdään, sen paremmat näkymät on sille, että lapsi saa kokemuksen turvallisesta kiintymyssuhteesta. (Kalland 2001, 231.) Mitä vähemmän lasta tarvitsee siirrellä sijoituspaikasta toiseen, sen paremmat mahdollisuudet lapsella on kiinnittyä turvallisesti.

Turvallisen kiintymyssuhteen muodostumiselle lastensuojelu yksiköissä on hyvät mahdollisuudet, etenkin jos työntekijöillä on riittävä ammattitaito aiheesta. Sijoituksen myötä lapsella on mahdollisuus kiintyä turvallisesti ja täten lähteä rakentamaan uusia turvallisia ihmissuhteita. Pelkästään yhdellä turvallisella ihmissuhteella on suuri vaikutus. (Kalland 2011, 210–216.) Tällöinen turvallinen ihmissuhde voi muodostua esimerkiksi lastensuojelussa työskentelevän ohjaajan ja sijoitetun lapsen välille.

Kiintymyssuhteen tukeminen

Kiintymyssuhdetta voidaan lähteä tukemaan kiintymyssuhdetyöskentelyn avulla. Kiintymyssuhteen eheyttäminen kohti turvallisempaa kiintymyssuhdetta voi alkaa koska tahansa. Kiintymyssuhteen eheyttämisessä on tärkeää korostaa lapsen persoonaa. Lisäksi on tärkeää tuoda esille arvostus lasta kohtaa, jotta lapsi oppisi olevansa arvokas, tärkeä ja rakastettu. Lapsen on tärkeä tulla kuulluksi ja nähdyksi. Aikuisen tehtävä on tukea ja huolehtia lapsesta ja sen kasvatuksesta. (Mattiila 2011, 9–20, 23–26, 44.)

Kiintymyssuhteen eheyttämisessä on tärkeää luoda turvallinen ympäristö. Turvallinen ympäristö on sellainen, joka on ennakoitavaa. Turvallisessa ympäristössä ollaan läsnä ja se sisältää rajoja, rakkautta, empatiaa, yllätyksiä ja esimerkiksi tietyissä määrin pelkoa. Kiintymyssuhteen eheytymiselle on tärkeää leikinomaisuus, avoin mieli, yhdessä oleminen ja esimerkiksi virheiden myöntäminen. Kaikenlaisten tunteiden hyväksyminen ja niiden kokeminen on tärkeässä osassa, jotta turvattomasti kiintynyt yksilö voi opetella ”turvallisesti” kokemaan tunteita. (Jernberg & Booth 2003, 37–38, 40.)

5 MENETELMÄT

Tässä luvussa käsittelen opinnäytetyöprojektin aikana hyödyntämiäni menetelmiä. Hyödynsin opinnäytetyössäni dokumenttianalyysiä, kyselyä sekä puolistrukturoitua ryhmähaastattelua. Opinnäytetyöni on kehittämispainotteinen opinnäytetyö, josta syntyy toiminnallinen tuotos eli opas. (Kostamo, Airaksinen & Vilka, 2022, 9–12.) Täten opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö. Sen on tarkoitus palvella kohderyhmää sekä toimintaympäristöä arjen käytännöissä.

Kun valitsin kehittämistyölleni lähestymistapaa päädyin konstruktiiiviseen lähestymistapaan. Konstruktiiivinen kehittämistyö rakentaa aiemman tiedon pohjalta uudenlaisia rakenteita ja tuotoksia. Sen avulla tavoitellaan organisaation toimintatapojen muutoksia, sekä käytännön ongelmien ratkaisua. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 65–66.) Minun opinnäytetyössäni tuotoksena syntyy opas, jonka avulla pyritään kehittämään tilaajan henkilöstön ammatillista osaamista kiintymyssuhteisiin liittyen. Kun tilaajan henkilöstön osaaminen aiheesta kasvaa, sen tulisi siirtyä käytäntöön. Tuolloin henkilöstön työskentely tilaajan yksiköissä voi muuttua konkreettisesti. Tämän vuoksi konstruktiiivinen lähestymistapa sopi mielestäni erinomaisesti opinnäytetyölleni.

Valitsin opinnäytetyöhöni käytettäväksi sekä laadullisia eli kvalitatiivisia menetelmiä että määrällisiä eli kvantitatiivisia menetelmiä. Tässä tapauksessa laadullisena menetelmänä toimi dokumenttianalyysi sekä ryhmähaastattelu. Opinnäytetyössäni määrällisenä menetelmänä toimi kysely. Opinnäytetyössäni hyödynnetään sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia menetelmiä, sillä se lisää opinnäytetyöni luotettavuutta. Tulen perustelemaan seuraavissa alaluvuissa tarkemmin miksi olen valinnut opinnäytetyöhöni käytettäväksi juuri nämä menetelmät. Lisäksi tulen avaamaan hyödyntämäni tiedonkeruumenetelmät sekä kerron niiden tavoitteet.

5.1 Dokumenttianalyysi

Valitsin opinnäytetyöni laadulliseksi menetelmäksi dokumenttianalyysin. Kvalitatiivisessa kehittämistyössä analyysi aloitetaan aineistojen lukemisella ja reflektoinnilla, jotta saadaan tulokinta kehittämistyön ilmiölle. Mitä pidemmälle analyysin tekeminen etenee sen laajemmaksi käsitys ilmiöstä kasvaa. (Anttila 2014.)

Käsite dokumentti sisältää kaikenlaisen aineiston, jolla voidaan dokumentoida ilmiötä. Dokumentteja voi muun muassa olla erilaiset julkaisut, kuten tekstit, valokuvat ja elokuvat, kertomukset, elämäkerrat, verkkosivut ja mainosmateriaalit. Dokumenttianalyysia hyödynnetään tilanteissa, joissa tutkittavaa ilmiötä ei voida tutkia kyselyillä ja haastatteluilla. Dokumenttianalyysi voidaan toteuttaa joko aineiston analysoinnilla tai aineiston erittelyllä. Kun aineistoa analysoidaan, tavoitteena on keskittyä aineistojen sisältöihin. Sen sijaan aineiston erittelyssä tavoitteena on saada numeerista tietoa. (Anttila 2014; Ojasalo ym. 2015, 136–137.)

Dokumenttianalyysin tavoitteena on hahmottaa ja ymmärtää kehittämistyön kohteena oleva ilmiö. Dokumenttianalyysin tekemiseen vaikuttaa dokumenttianalyysin tekijän aiempi tietoisuus ilmiöstä. Dokumenttianalyysin toteuttajan on tärkeä tunnistaa oma osaaminen sekä mahdolliset uskomukset ilmiöön liittyen. Menetelmän laatuun vaikuttaa menetelmän toteuttajan kyky ymmärtää ja tulkita aineistoa ja ilmiötä. (Puusa, Juuti & Aaltio 2020, 122–124.)

Opinnäytetyöni tietoperusta ja tuotos perustuu aiempaan teoria- ja tutkimustietoon aiheesta. Tämän vuoksi päätin hyödyntää dokumenttianalyysia opinnäytetyössäni. Löysin todella paljon materiaalia aiheesta, joten mielestäni oli tärkeää panostaa hyödynnettävän aineiston luotettavuuteen ja laatuun. Tulen kertomaan lisää materiaalien rajaamisesta sekä hyödyntämistäni aineistoista luvun kuusi ensimmäisessä alaluvussa.

5.2 Ryhmähaastattelu

Hyödynsin opinnäytetyössäni yhtenä tiedonkeruumenetelmänä haastattelua. Tarkemmin otettuna hyödynsin ryhmähaastattelua. Haastelun hyödyntäminen tiedonkeruumenetelmänä on yksi käytetyimmistä ja tunnetuimmista menetelmistä, joita käytetään tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa. Haastattelussa korostuu yksilö, silloin haastateltavan on mahdollista tuoda esiin asioita, jotka koskevat häntä itseänsä. Haastattelulla voidaan kerätä syvällistä tietoa, tarvittaessa ripeästi. Haastattelu on vuorovaikutuksellista, jonka vuoksi haastattelijan ja haastateltavan välillä täytyy olla heidän välinen keskinäinen luottamus. Haastattelu tulee suunnitella huolellisesti. Suunnitteluun kuuluu haastattelukysymysten - ja haastattelun rakenteen suunnittelu. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon, että haastattelun tulee tuottaa aineistoa, joka hyödyttää kehittämistyötä. Haastattelijan tehtävä on kysyä kysymyksiä, ohjata keskustelua ja kerätä tietoa. Haastateltavan tehtävä on antaa tietoa. (Jyväskylän yliopisto 2021; Ojasalo ym. 2015, 106, 108.)

Yleisimpiä haastattelumenetelmiä ovat avoin -, puolistrukturoitu - ja strukturoituhaastattelu. Avoimessa haastattelussa ei suunnitella etukäteen kysymyksiä, eikä haastattelun kulkua ylipääntään. Haastattelija toimii haastateltavalle keskustelukumppanina ja haastateltava saa puhua vapaasti. (KvaliMOTV 2024a.) Strukturoidussa haastattelumenetelmässä on etukäteen valmiit kysymykset ja vastausvaihtoehdot. Kysymykset ja vastausvaihtoehdot esitetään kaikille haastateltaville identtisesti ja identtisessä järjestyksessä. Tämä haastattelumuoto on kaikista tiukin. (Ruusu vuori, Tiittula, Aaltonen 2005. Luku "tutkimushaastattelun lajit".) Puolistrukturoituhaastattelu asettuu näiden kahden edellä mainitun haastattelumenetelmän väliin. Haastattelijalla on vapaus ”muokata” haastattelua kesken haastattelun. Haastattelun etenemiselle ei ole määritetty ennalta tiukkaa etenemisreittiä, mutta se pyörii ennalta päätettyjen aihepiirien ja teemojen ympärillä. (KvaliMOTV 2024b.)

Valitsin hyödynnettäväksi puolistrukturoidun ryhmähaastattelun. Haastattelun kohderyhmänä toimi tilaaja ja tilaajan henkilöstö. Olin suunnitellut etukäteen ryhmähaastattelua varten kuusi kysymystä, jotta saisin tilaajalta ja tilaajan henkilöstöltä tuotoksen kehittämistä varten olennaisen palautteen. Valitsin puolistrukturoidun ryhmähaastattelun, jotta minulla on mahdollisuus kesken ryhmähaastattelun poiketa suunnittelemani haastattelurungosta. Halusin tiedonkeruutahtuman olevan mahdollisimman luonnollinen ikään kuin keskustelunomainen tilanne, jossa jokaisella haastatteluun osallistujalla on turvallinen ja rento ilmapiiri antaa palautetta. Ennen ryhmähaastattelua informoin haastateltavia. Halusin hyödyntää haastattelua opinnäytetyöni tiedonkeruumenetelmänä, koska tilaajan ja tilaajan henkilöstön tuntevana henkilönä, uskoin ryhmähaastattelun olevan antoisa. Uskoin, että ryhmähaastattelussa saattaa nousta asioita, jotka eivät olisi esimerkiksi pelkässä kyselyssä nousseet esille. Ryhmähaastattelu tilanne oli mielestäni antoisa, mutta tulen kertomaan siitä enemmän luvun kuusi alaluvussa kolme.

5.3 Kysely

Kyselyn hyödyntäminen tiedonkeruumenetelmänä on yksi eniten käytetyimmistä menetelmistä. Sen avulla saadaan suuriltakin kohderyhmiltä tietoa useista eri asioista. Kyselystä saatujen vastausten avulla voidaan tehdä relevantteja analyyssejä sekä johtopäätöksiä. Kyselyn avulla voidaan kerätä tietoa tehokkaasti ja nopeasti. Kysely mahdollistaa määrällisten mittareiden vertailun laadukkaasti sekä helposti. Yleisesti ajatellaan, että määrällisiä menetelmiä hyödynnet-

täessä saadaan luotettavaa tietoa, joka on kuitenkin pinnallista. Laadullisia menetelmiä hyödynnettäessä pystytään yleisen ajattelutavan mukaan saavuttamaan syvällistä, mutta ei niin yleislettävää tietoa. (Ojasalo ym. 2015, 121; Vehkalahti 2014, 13.)

Minun opinnäytetyössäni kyselyn tavoitteena ei ollut saada määrällisesti suurta määrää tietoa, sillä kysely toteutettiin ainoastaan tilaajan työryhmälle. Halusin saada kyselyllä laadukasta tietoa oppaan kehittämistä varten. Halusin varmistaa kyselyllä sen, että jokaisella tilaajan henkilöstön kuuluvalla henkilöllä on mahdollisuus antaa anonymisti rehellistä palautetta. Kyselyn toteuttaminen tuki ryhmähaastattelusta saatua tietoa sekä lisäsi kehittämistyössä keräämäni palautteen luotettavuutta. Toteutin opinnäytetyöni kyselyn anonymilla Webropol-kyselyllä. Kyselyn avulla minun oli helppo analysoida ja koota yhteen oppaan kehittämistä varten tarvittavaa tietoa.

Valitsin Webropol-alustan keskusteltuani opinnäytetyön ohjaajani kanssa. Aikaisemmat kokemukseni Webropolista tukivat valintaani, sillä olin kokenut Webropolin olevan helppokäyttöinen. Webropolin avulla tuloksia on helppo koota yhteen ja analysoida. Valitsin verkkolomakkeen, sillä sen avulla on mielestäni helppo kerätä tietoa. Verkkolomakkeeseen vastaaminen on helppoa ja vie vastaajalta todennäköisesti vähemmän aikaa, kuin esimerkiksi paperille kirjoittaminen. Verkkolomakkeessa vastaukset tallentuvat automaattisesti, joten analyysin virheetius laskee. (Vehkalahti 2014, 48.)

Kysely alkaa suunnitellusta, jossa ensimmäisenä määritellään tavoite. Tavoitteen tarkoituksena on esittää, miksi kysely toteutetaan. Tavoitteessa määritellään tutkimuksen kohderyhmä, tutkittava ilmiö sekä toimintamalli. (Ojasalo ym. 2015, 122.) Minun kehittämistyössäni kyselyn tavoitteena oli selvittää tilaajan ja tilaajan henkilöstön mielipide ja mahdolliset kehityskohteet toteuttamastani tuotoksesta. Kyselyn kohderyhmänä toimivat tilaaja ja tilaajan henkilöstö.

Kun toteutetaan kysely, tulee kyselyyn osallistuvia tiedottaa. Tiedottamisen avulla tutkittava joukko informoidaan. Kyselyn mukana tulee saatekirje. Saatekirjeessä kerrotaan muun muassa mikä tämä kysely, kyselyn tekijä tai toteuttaja, vastaajan anonymiteetin säilyvyys, mainitaan mihin kyselytuloksia hyödynnetään, etukäteiskiitokset sekä tuodaan esille vastauksien merkityksellisyys. Saatekirjeen huolellinen suunnittelu on tärkeää, sillä se voi jopa nostaa vastausinnostusta. (Ojasalo ym. 2015, 133; Vehkalahti 2014, 47–48.) Minun saatekirjeeni oli seuraavanlainen: ”Heippa. Tämän kyselyn tarkoitus on saada juuri Sinulta tietoa, siitä miten minä

voisin kehittää tekemääni opasta. Opas on osa opinnäytetyötäni, se tulee olemaan opinnäytetyöni tuotos. Opinnäytetyöni on tarkoitus olla valmis 17.5.2024 mennessä. Tulen hyödyntämään kyselystä saamaani palautetta opinnäytetyöni tuotoksen eli oppaan kehittämisessä. Lopullinen opas tullaan jakamaan molempiin Perhekoti Nuorten Mummola Oy:n yksiköihin. Kyselyn vastaukset tulevat minulle ilman tunnustietoja, joten kyselyyn vastaajan anonymiteetti säilyy. Kiitos, että olet mahdollistamassa opinnäytetyöprosessiani!”.

Kun suunnitellaan kyselyä, tulee tavoitteen lisäksi ottaa huomioon ennalta-asetetut tutkimuskysymykset. Kyselylomakkeen tulee olla vain sen pituinen kuin on välttämätöntä, jotta kyselyn tavoitteet saavutetaan. Mitä pidempi kysely on, sitä mukaa vastaajien vastaus motivaatio laskee. Täten myös tulosten luotettavuus laskee. Kun luodaan kyselyä, tulee tarkoin valita millä tavoin vastaukset kerätään avoimella -, monivalintakysymyksellä tai esimerkiksi arviointimatriisilla. Hyvässä kyselylomakkeessa toteutuvat sekä sisällölliset, että tilastolliset näkökulmat ja kysymykset ovat suunniteltu huolellisesti ja muotoiltu oikein. (Ojasalo ym. 2015, 130–133; Vehkalahti 2014, 11–20, 48.) Suunnitellessani kyselyä minulle oli jo alkuun selvää, että haluan kyselystä mahdollisimman yksinkertaisen, selkeän ja helppokäyttöisen. Kysely rakentui yhteensä kahdeksasta kysymyksestä. Kyselyni sisälsi monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Lisäksi osa kysymyksistä sisälsi jonkinlaisen säännön, jonka mukaan tietynlaisen vastauksen jälkeen seurasi tarkentava lisäkysymys. Tällainen kysymys oli esimerkiksi monivalintakysymys: ”Uskotko käyttäväsi opasta?”, jonka vastausvaihtoehdot olivat ”kyllä, ehkä ja en”. Jos vastaaja vastasi ”kyllä”, hänelle seurasi avoin lisäkysymys ”Miksi uskot käyttäväsi opasta?”. Jos vastaaja vastasi ”ehkä”, hänelle seurasi kaksi avointa lisäkysymystä ”Miksi uskot käyttäväsi opasta?” ja ”Miksi et usko käyttäväsi opasta?”. Jos vastaaja vastasi vastausvaihtoehdon ”en”, hänelle seurasi avoin lisäkysymys: ”Miksi et usko käyttäväsi opasta?”. Halusin lisätä kyselyyn tällaisia sääntöjä, jotta saisin kyselyn vastaajilta tarkempaa tietoa. Lopullinen kyselylomake löytyy opinnäytetyöni liitteistä (liite 2).

6 ANALYYSI OPPAAN KASAAMISESTA

Tässä luvussa paneudun tuotoksen toteutuksen eri vaiheisiin. Tuotoksen tavoite oli olla yksinkertainen ja tiivis. Halusin tehdä oppaasta visuaalisesti miellyttävän ja selkeän, koska mielestäni visuaalisuus lisää oppaan käyttäjän motivaatiota hyödyntää opasta. Oppaan tavoite oli tilaajan henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittyminen aiheeseen liittyen ja täten ammatillisen osaamisen siirtäminen perhekodin päivittäiseen työskentelyyn. Valmista opasta tullaan hyödyntämään tilaajan molemmissa yksiköissä tilaajan henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittymisen tukena.

6.1 Tiedonhaku ja aineiston kuvaus

Ennen kuin aloitin oppaan kokoamisen, tutustuin tarkasti kiintymyssuhteisiin, kiintymyssuhdehäiriöihin, niihin liittyviin tutkimuksiin, teoksiin sekä teorioihin. Toteutin kirjallisuuskatsauksen kiintymyssuhteista ja kiintymyssuhdehäiriöistä. Kirjallisuuskatsauksen avulla sain koottua yhteen paljon erilaista tietoa aiheesta. Hyödynsin kirjallisuuskatsausta tuotoksessani ja opinnäytetyön tietoperustassa. Opinnäytetyöni tietoperustan sekä tuotoksen pohjana toimii psykiatri ja psykoanalyitikko John Bowlbyn kehittämän kiintymyssuhdeteorian lähtökohdat. Tämän lisäksi olen hyödyntänyt opinnäytetyöprojektissani laajasti lastenpsykiatri Jari Sinkkosen erinäisiä teoksia.

Kirjallisuuskatsausta tehdessäni törmäsin tilanteeseen, että aiheesta oli saatavilla erittäin laajasti tietoa. Tämän vuoksi aineiston rajausta oli syytä tehdä. Opinnäytetyöprojektin aikana päätin, että en lähde tarkastelemaan kiintymyssuhdetta ja sen vaikutuksia aikuisiässä tai esimerkiksi miten turvaton kiintymyssuhde vaikuttaa aivojen kehitykseen.

Aiheesta löytyvän laajan tiedonmäärän vuoksi, koin itselleni tärkeäksi panostaa hyödyntämäni tiedon laatuun. Lähteiden kanssa tulee olla tarkka, etenkin kun materiaaleja on saatavilla huijasti. Tehdessäni kirjallisuuskatsausta sekä opinnäytetyötä pyrin valikoimaan itselleni sellaisia lähteitä, jotka olisivat luotettavia. Lähteestä luotettavan tekee se, että jotkin muut lähteet tukevat tätä tietoa. (Tampereen Yliopiston kirjasto 2024.) Tämän vuoksi olen pyrkinyt hyödyntämään läpi opinnäytetyön yhdistettyjä lähdeviittauksia, aina kun se on ollut mahdollista. Lähteen luotettavuutta lisää esimerkiksi kirjoittajan tai organisaation tunnettavuus esimerkiksi Jari Sink-

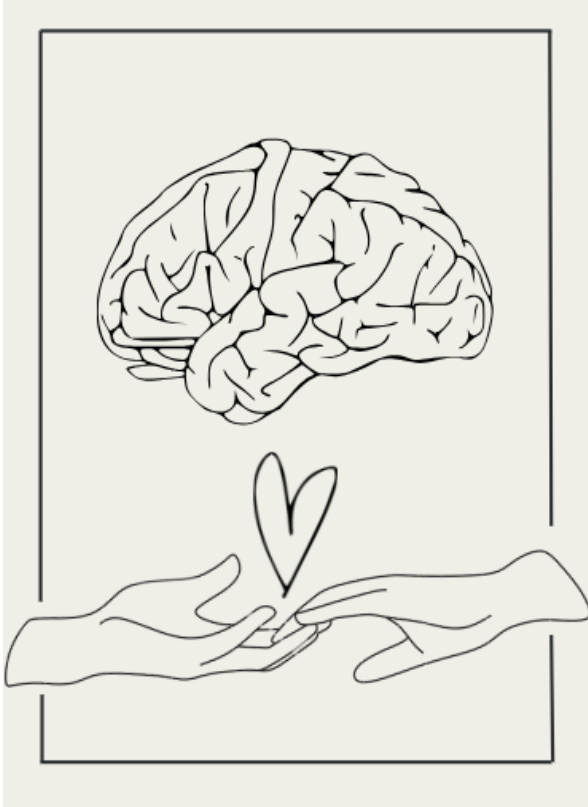
kosen tekemiä teoksia voidaan pitää luotettavina. Jos julkaisija ei ole itse pystynyt perustelemaan esittämäänsä väitettä esimerkiksi tutkimuksella tai teorialla kannattaa luotettavuutta arvioida. (Mt.)

6.2 Oppaan kokoaminen

Oppaan suunnittelussa tulee huomioida oppaan kohderyhmä sekä sen tavoite. (Niemi, Nietosvuori & Virikko 2006, 128.) Oppaan tulee olla kokonaisuus, jossa hyödynnetään hyvää ja selkeää kieltä. Esimerkiksi opas joka on suunnattu lapsille verrattuna oppaaseen, joka on suunnattu jonkin alan ammattilaisille sisältää erilaista kieltä. Tämä johtuu oppaan kohderyhmästä. Halusin tehdä oppaasta saavutettavan. Huomioin oppaani suunnittelussa ja toteutuksessa saavutettavuuteen liittyviä seikkoja kuten tekstin muotoilun kontrastisuuteen, värien käyttöön sekä tekstin selkeään rakenteeseen ja kieliasuun liittyviä asioita. (Humanistinen Ammattikorkeakoulu 2024b.) Tein tuotosta tehdessäni päätöksen, etten luo opinnäytetyöni tuotoksena syntyvään oppaaseen alt-tekstejä. Valintani perustui kohderyhmään, sekä rajalliseen aikaan mikä minulla oli käytettävissä. Alt-tekstien tekeminen olisi lisännyt tuotoksen saavutettavuutta. Jos tulen tulevaisuudessa jatkokehittämään opasta, voisin toteuttaa alt-tekstien luomisen.

Heti opinnäytetyö projektin alkuun olin päättänyt, että toteutan oppaan Canva-suunnittelutyökalun avulla. Canva on mielestäni monipuolinen ja visuaalisesti kattava alusta. Olen hyödyntänyt Canvaa aiemmin useissa erilaisissa projekteissa. Alustana Canva mahdollistaa tekstien ja kuvien muotoilun monipuolisesti, sekä se tarjoaa monipuolisesti erilaisia valmiita pohjia ja malleja, joita on mahdollista hyödyntää omissa projekteissa.

Lähdin toteuttamaan opinnäytetyöni tuotosta etsimällä sopivia mallipohjia, joiden ympärille lähdin rakentamaan opasta. Hyödynsin lopulta useita eri mallipohjia lopullisessa tuotoksessa. Tämän jälkeen lähdin suunnittelemaan oppaalle logoa (kuva 1), joka tulee toistumaan jokaisella sivulla. Halusin logon liittyvän jotenkin oppaan aiheeseen. Kiintymyssuhde muodostuu hoivajan ja hoivattavan välille, jonka vuoksi logossa kädet koskettavat toisiaan. Sydän kuvaa hoivajan ja hoivattavan välistä turvallista ja lämmintä suhdetta. Aivot kuvaavat logossa kiintymyssuhteen vaikutuksia koko ihmisen kehoon.

Kuva 1. Oppaan logo. Kuva: Saara Porthan 2024.

Logon suunnittelun jälkeen siirryin valitsemaan oppaalleni erilaisia fontteja ja värimaailmaa, joita aion hyödyntää läpi oppaan. Näiden vaiheiden jälkeen lähdin suunnittelemaan oppaan sisältöä. Opas etenee loogisessa järjestyksessä eteenpäin ja sen tavoitteena on koota yhteen suuriakin kokonaisuuksia, kuten kiintymyssuhdeteoria. Oppaan lopullinen sisällysluettelo on seuraavanlainen (kuva 2.)

— SISÄLLYS —

Johdanto	04
Kiintymyssuhde	05
Kiintymyssuhdeteoria	09
Kiintymyssuhdemallit:	11
Turvallinen kiintymyssuhde	
Turvaton kiintymyssuhde	
Kiinnittymätön kiintymyssuhde	
Kiintymyssuhde lastensuojelussa	15
Kiintymyssuhdehäiriön omaavan lapsen tai nuoren oireilu	17
Kiintymyssuhteen eheyttämisessä olennaista on:	19
Kohti turvallisempaa kiintymyssuhdetta: käytännön harjoitteet	21
Lähteet	26

Kuva 2. Oppaan sisällysluettelo. Kuva: Saara Porthan 2024.

Tuotokseni sisältää selkeitä teoria kokonaisuuksia, jotka ovat pyritty pitämään ytimekkäinä. Käsite kiintymyssuhde on laaja termi, jonka vuoksi oli haastavaa saada nivottua aihetta tiiviiksi paketiksi. Kuvassa 3. on esimerkki oppaan teoria sivusta. Jaottelin tekstiä useammille eri sivuille, jotta opas olisi lukijaystävällisempi.

KIINTYMYSSUHDE

Kiintymyssuhde tarkoittaa tunnesidettä, joka syntyy lapsen ja häntä hoivaavan henkilön välille. Tämä tunneside alkaa kehittymään vauvalle, sen syntymän jälkeen erilaisten kokemusten pohjalta. Hoivaaja voi muodostaa lapseen tunnesiteen jo raskausaikana. Ihmisten välille muodostuu erilaisia ihmissuhteita. Terve ihmissuhde luo ihmiselle turvaa, lohtua, yhteenkuuluvuutta sekä vuorovaikutusta.

Ihmissuhteissa kuuluu tuntea myös voimakkaita tunteita, niin positiivisia kuin negatiivisiakin. Voimakkaat tunteet horjuttavat vakaata ihmissuhdetta. Negatiivisia tunteita voi luoda esimerkiksi väärinymmärrykset, loukkaantumiset sekä virheet. On täysin luonnollista, että ihmissuhteet katkeavat hetkellisesti tai jopa kokonaan. Nämä kaikki edellä mainitut asiat kuuluvat ihmissuhteisiin.

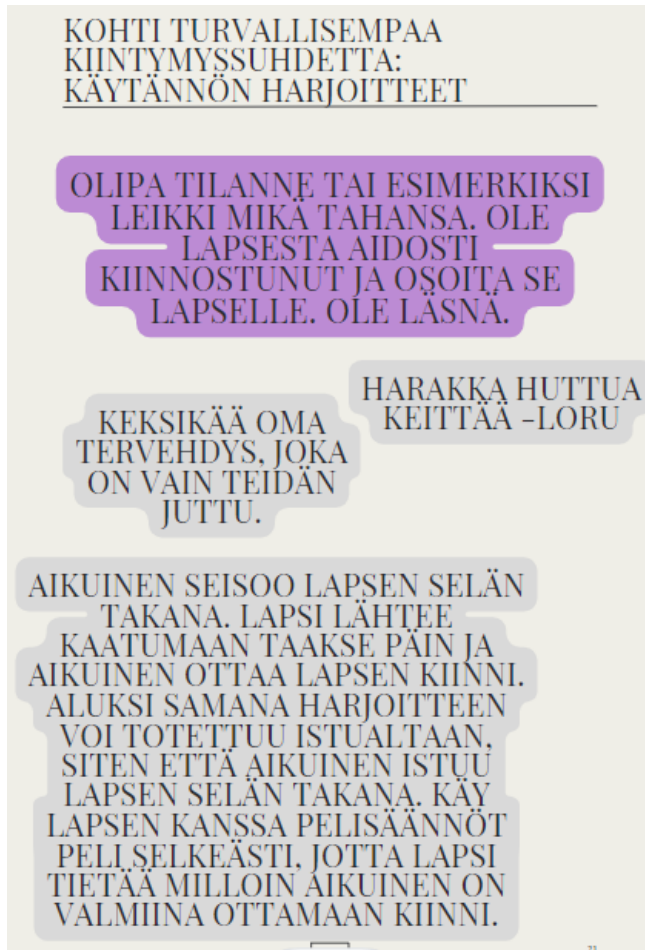
Kuva 3. Oppaan sivu kiintymyssuhteista. Kuva: Saara Porthan 2024.

Teoria sivujen lisäksi oppaassani on niin kutsuttuja ”huoneentaulu” -sivuja. Mielestäni tällaiset lyhyet tekstit toivat oppaaseeni hyvän lisän. Näitä sivuja on mahdollista esimerkiksi tulostaa ja tehdä niistä esimerkiksi yksiköiden toimistoihin ”huoneentauluja”, jotka muistuttavat työntekijöitä kiintymyssuhteisiin liittyvistä asioista. Esimerkki ”huoneentaulu” sivusta (kuva 4).

“KIINTYMYS ON SUURIN
VAHVUUTESI JA SUURIN
HEIKKOUTESI. VAIKKA SE ANTAA
SINULLE VOIMAA RAKASTAA
JOTAKUTA ENEMMÄN KUIN ITSEÄSI,
ON VAIKEA ELÄÄ, KUN MENETÄT
JOTAIN, JOHON OLET KIINTYNYT.”
-SHAHID KAPOOR-

Kuva 4. Oppaan ”huoneentaulu”-sivu. Kuva: Saara Porthan 2024.

Näiden elementtien lisäksi oppaastani löytyy erilaisia taulukoita ja kuvioita, joiden avulla helpotetaan lukijan havainnointia aiheesta (kuviot 1 ja 2). Oppaan loppuun olen koonnut yhteen seitsemän harjoitteita, joilla voidaan tukea kiintymyssuhdetta (kuva 6). Näiden elementtien lisäksi oppaan lopussa on muistiinpanoille tarkoitettut sivut.

Kuva 6. Oppaan sivu esimerkki harjoitteista, joilla tukea kiintymyssuhdetta. Kuva: Saara Port-han 2024.

Tuotokseni lopullisen version pituus on yhteensä 27 sivua. Kokonaisuudessaan opas löytyy tämän opinnäytetyön liitteistä (liite 3). Sain mielestäni koottua oppaaseen keskeiset asiat tiiviisti yhteen.

6.3 Oppaan ensimmäisen version testaaminen, palautteen kerääminen ja oppaan kehittäminen saadun palautteen pohjalta

Halusin esitellä oppaan ensimmäisen version tilaajalle ja tilaajan työryhmälle. Esittelyn tavoitteena oli kehittää opasta. Päätin kerätä oppaasta palautteen ryhmähaastattelun sekä Webropol-kyselyn avulla.

Ennen oppaan esittelyä keskustelin tilaajan kanssa milloin esittelen oppaan, miten ja kenelle esittelen sen, millaista palautetta kerään sekä miten esittelytilaisuus tulee etenemään. Esittelytilaisuus järjestettiin tilaajan koko työryhmälle tilaajan toisessa yksikössä. Ennen oppaan esittelyä olin suunnitellut ryhmähaastattelua varten kysymysrunгон, sekä luonut Webropol-kyselyn.

Tilaisuuteen osallistui tilaaja ja tilaajan sen hetkinen koko henkilöstö. Yhteensä tilaisuudessa oli minun lisäksi viisi henkilöä. Esittelin tuotoksen koko työryhmälle television ruutua hyödyntäen, jotta jokainen näkee mahdollisimman hyvin näytölle. Tilaisuuden alkaessa kerroin kaikille opinnäytetyöstäni yleisesti, sekä syyn miksi he ovat saapuneet esittelytilaisuuteen. Kerroin työryhmälle, että aluksi tulen informoimaan teitä mihin kerään aineistoa, sen jälkeen esittelen oppaan, jonka jälkeen käymme ryhmähaastattelu palautteenantokeskustelun, jonka tallennan. Halusin tallentaa keskustelun, jotta minun on helpompi palata palautekeskusteluun myöhemmin. Koska tallensin keskustelun, minulle syntyi tunnistetietoja tutkittavista. Tämän jälkeen kerroin, että ryhmähaastattelun jälkeen tulen keräämään anonyymin palautteen Webropol-alustalla. Kerroin tutkittaville, että he tulevat vastaamaan kyselyyn puhelimitse, jonka vuoksi varmistin että kaikilla työryhmäläisillä on puhelin mukana. Tämän jälkeen informoin tutkittavat. Olin hyödyntänyt tutkittavien informointiin Humanistisen Ammattikorkeakoulun valmista tutkittavan informointilomaketta. Informoin tutkittavat ainoastaan suullisesti. Kerroin tutkittaville, että haluaisin hyödyntää heiltä saamaani palautetta opinnäytetyöni tuotoksena syntyvän oppaan kehittämiseen. Lisäksi kerroin heille osallistumisen olevan vapaaehtoista, jos joku kokee, ettei halua osallistua tilaisuuteen voi tilaisuudesta poistua. Varmistin vielä toiseen kertaan työryhmältä, että haluavatko he kaikki siis osallistua. Kaikki työryhmän henkilöt halusivat osallistua tilaisuuteen sekä palautteenantoon. Kerroin tutkittaville, että opinnäytetyöni tullaan julkaisemaan Theseuksessa sekä tilaajan molemmissa yksiköissä. Informoin tutkittavia, että kyselyyn vastaamisesta ei synny minulle tunnistetietoja, joten kyselyyn vastataan täysin anonyy-

misti. Kerroin lisäksi tutkittaville, miten tulen käsittelemään kerätyn aineiston. Kerättyä aineistoa tulee käsittelemään ainoastaan minä. Aineistoa säilytetään suojatulla palvelimella. Kun olen käsitellyt aineistot, tuhoan aineistot asian mukaisesti.

Tutkittavien informoimisen jälkeen aloin esitellä opastani. Kävin oppaan läpi kohta kohdalta ensimmäisestä sivusta viimeiseen sivuun saakka. Esittelyssä pyrin avaamaan työryhmälle tekemiäni valintoja tuotoksen teko vaiheesta.

Kun olin esitellyt tuotoksen siirryimme ryhmähaastattelu vaiheeseen. Tämä vaihe kesti noin viisi minuuttia. Kerroin tutkittaville aloittavani tallennuksen. Olin suunnitellut valmiiksi kysymysrunгон, jota halusin hyödyntää palautteenkeräämisessä. Halusin palautteenkeruun olevan mahdollisimman ”luonnollinen”, jotta keskustelu olisi mahdollisimman antoisa. Tämän vuoksi olin valmis joustamaan haastattelurungon kysymyksistä, enkä halunnut ohjailla keskustelua liikaa. Haastattelurunko on tämän opinnäytetyön liitteissä (liite 1). Avasin keskustelun kysymällä ”Mitä mieltä olitte tällaisesta oppaasta?” Keskustelusta nousi esille seuraavia asioita. Oppaan koettiin olevan käytännöllinen, hyödyllinen, selkeä ja helppo luettava. Opas koettiin sellaiseksi, jota voitaisiin hyödyntää esimerkiksi perehdytyksen osana, koska kiintymyssuhdetyöskentely on osa yrityksen toiminta-ajatusta. Haastattelussa nousi esille, että visuaaliset elementit helpottivat joidenkin kokonaisuuksien ymmärtämistä, sekä ne mahdollistavat aiheeseen paneutumisen nopeallakin aikataululla. Haastateltavat kokivat, että oppaaseen oli saatu koottua tiivistetysti olennaisia tietoja aiheesta. Haastattelussa nousi esille idea, johon opastani voitaisiin hyödyntää. Ideana oli hyödyntää oppaan kahta sivua yksikössä asuvan lapsen kiintymyssuhdetilanteen hahmottamiseen (kuviot 2 ja 3.) Voidaan esimerkiksi valita yksi lapsi tarkastelun kohteeksi ja käydä jokainen piirre läpi. Tämä voidaan toistaa uudelleen esimerkiksi puolen vuoden tai vuoden kuluttua, jolloin nähdään onko lapsen kiintymyssuhteessa tapahtunut muutosta. Haastateltavat kokivat ”huoneentaulu” sivut, hyväksi lisäksi oppaaseen. Haastattelun aikana tein päätöksen, etten aio kysyä aiemmin suunnittelemani kysymyksiä erikseen, sillä keskustelussa nousi esille kaikki ne asiat mitä olin ajatellut kysyä. Ryhmähaastattelu oli mielestäni antoisa.

Ryhmähaastattelun jälkeen jokainen työryhmän henkilö antoi anonyymien palautteen oppaasta Webropolin avulla. Olin luonut kyselyn avaamista varten QR-koodin, jotta kysely olisi helppompaa avata. Kysely löytyy kokonaisuudessaan opinnäytetyöni liitteistä (liite 2). Kaikki viisi tutkittavaa osallistui kyselyyn. Ensimmäinen kysymys oli: ”Millainen on mielestäsi hyvä opas?”. Vastauksista nousi esille: ”Selkeä, johdonmukainen, tiivistetyksi tärkeimmät asiat tulee esille, lyhyt ja ytimekäs sisältö, johonka palaaminen on helppoa ja vaivatonta.” Kaikki vastaajat

kokivat oppaan tukevan ammatillista osaamista aiheeseen liittyen. Neljä vastaajaa uskoi hyödyntävänsä opasta tulevaisuudessa ja yksi vastaajista vastasi vastausvaihtoehdon ”ehkä”. Kysyessäni lisäkysymyksen: ”Miksi uskot käyttäväsi opasta?” esille nousi seuraavia asioita: ”Oman itseni kehittämiseen ja työkaluna oman toiminnan kehittämiseen työssä, käytännön läheinen, tärkeät asiat tiivistettynä, tukee työtä, auttaa hahmottamaan lasten hoidon ja kuntoutuksen suunnittelua ja toteutusta”. Kaikki vastaajista koki, ettei oppaasta puutu mitään. Yksi vastaajista antoi minulle kehitysehdotuksen. Kehitysehdotuksessa ehdotettiin, että veisin oppaan ulkoasua enemmän visuaaliseen suuntaan. Kaikkien vastaajien mielestä oppaani ei sisältänyt turhia tai ylimääräisiä osioita. Kysyessäni muuta palautetta, sain positiivista palautetta sekä kiitoksia tekemästani oppaasta.

Kehitin opasta saamani palautteen avulla. Lisäsin oppaaseen yhden taulukon lisää, sekä pieniä elementtejä. Lisäsin (kuvio 2 ja 3) sivuihin pienet laatikot jokaisen piirteen viereen, jotta lasta arvioidessa voitaisiin laittaa rasti niihin kohtiin, joissa lapsi omaa siinä kohdassa kuvatun piirteen. Tämän lisäksi muokkasin tekstejä hieman etenkin oikeinkirjoitusta sekä lisäsin kaksi käytännönharjoitetta lisää lopulliseen versioon. Koin, että palautteenkeräämisen ansiosta sain tukea tuotokselleni. Palautteen kerääminen antoi koko opinnäytetyölleni lisäarvoa.

7 YHTEENVETO

Tässä luvussa tarkastelen yleisesti opinnäytetyötäni ja opinnäytetyöni tuotoksena syntyneen oppaan arvoa opinnäytetyön tilaajalle sen käytettävyyden, hyödyllisyyden ja tavoitteiden näkökulmasta. Käsittelen tässä luvussa tilaajalta saamani palautteen. Lisäksi käyn läpi mahdollisia kehityskohteita ja tutkimusaiheita, jotka nousivat esiin prosessin aikana. Tarkastelen tässä osiossa myös opinnäytetyöni eettisyyttä, saavutettavuutta ja sen luotettavuutta.

7.1 Opinnäytetyön ja tuotoksen itsearviointi

Kun opinnäytetyöprojekti alkoi, minulle sekä tilaajalle oli tärkeää, että opinnäytetyöni aihe olisi minulle itselleni mielenkiintoinen. Tämän lisäksi halusin luoda opinnäytetyöni tuotoksena jotain sellaista, joka tuottaisi konkreettista hyötyä opinnäytetyön tilaajalle.

Valitessani kehittämistyöhöni menetelmiä tein ensiksi valinnan, että menetelmänä toimii narratiivinen kirjallisuuskatsaus. Opinnäytetyöni edetessä vaihdoin opinnäytetyössäni hyödynnettäviä menetelmiä. Vaihdoin hyödynnettäviksi menetelmiksi dokumenttianalyysin, kyselyn sekä puolistrukturoidun ryhmähaastattelun. Nämä menetelmät sopivat tällaiselle opinnäytetyölle mielestäni mainiosti. Kun olin vaihtanut menetelmät opinnäytetyöni kokonaisuus selkiytyi. Ennen hyödynnettävien menetelmien vaihtoa opinnäytetyöni esiintyi itselleni haastavana kokonaisuutena. Dokumenttianalyysin avulla sain kerättyä paljon aiempaa tutkimus ja teorian tietoa opinnäytetyöni tietoperustaan sekä opinnäytetyöni tuotokseen. Dokumenttianalyysiä tehdesäni kykyni rajata aineistoa kehittyi. Kyselyn ja ryhmähaastattelun avulla sain arvokasta tietoa tilaajalta ja tilaajan työryhmältä tuotoksestani. Näiden menetelmien hyödyntäminen opinnäytetyössäni oli arvokas lisä.

Minulla oli selkeä näkemys siitä, millaisen tuotoksen haluan toteuttaa. Halusin varmistaa tekeväni valintoja, kuten esimerkiksi Canva-alustan käytön tilaajaltani. Varmistelin tilaajalta asioita, jotta tuotoksesta tulisi sellainen, kuin tilaaja oli toivonut. Tilaaja antoi minulle vapauden toteuttaa tuotoksesta juuri sellaisen, kuin itse olin halunnut.

Kaiken kaikkiaan olen itse tyytyväinen opinnäytetyöhöni sekä siitä syntyneeseen tuotokseen. Saavutin opinnäytetyöni tavoitteet niiltä osin, kuin se oli mahdollista. Minun ammatillinen osaamiseni tästä aiheesta kasvoi opinnäytetyöprosessin aikana suuresti. Esittelin oppaan tilaajalle ja tilaajan henkilöstölle, jolloin työryhmän ammatillinen osaaminen on voinut kasvaa aiheeseen liittyen. Opinnäytetyöprosessin aikana tilaajan henkilöstö ei ole päässyt hyödyntämään

kokoamaani opasta, jonka vuoksi heidän ammatillinen osaamisensa ei ole vielä kehittynyt aiheeseen liittyen, sen enempää mitä se esittelytilaisuudessa on päässyt kehittymään. Oppaan julkaisun myötä uskon ja toivon, että tilaajan henkilöstön ammatillinen osaaminen pääsee kehittymään lisää tämän aihealueen ympärillä. Koen, että opinnäytetyön tavoite olisi voitu muotoilla tarkemmin tai minun olisi pitänyt suunnata opinnäytetyötäni enemmän henkilöstön ammatillisen osaamisen vahvistamiseen liittyen. Jos olisin esimerkiksi kouluttanut henkilöstöä luomani oppaan pohjalta, tavoite henkilöstön ammatillisen osaamisen kasvamisesta sekä sen siirtymisestä käytäntöön olisi täyttynyt.

Opinnäytetyöni sekä tuotoksen arvo tilaajalleni on mielestäni merkityksellinen. Koko ammattialaa ajatellen opinnäytetyöni aihe erittäin ajankohtainen. Ajattelen, että opinnäytetyöni toimii yhtenä loistavana esimerkkinä yhteisöpedagogien työllistymisestä lastensuojelun pariin. Haluan omalla työlläni tuoda esille sitä, että myös yhteisöpedagogeilla on paikka lastensuojelunkentällä. Opinnäytetyötäni sekä tuotosta on mielestäni mahdollista hyödyntää laajemmin tällä alalla. Kiintymyssuhteet ovat läsnä kaikissa ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa. Etenkin ihmisten parissa saatikka lasten ja nuorten kanssa työskenneltäessä kiintymyssuhteisiin liittyvä osaaminen tuo paljon lisää näkökulmia työskentelyyn. Joten opinnäytetyöni ja siitä syntyneen tuotoksen sovellusarvo koko ammattialalle on mielestäni merkityksellinen.

7.2 Tilaajan palaute

Työn tilaaja oli kaikin puolin tyytyväinen opinnäytetyöprosessiin. Tilaajan mukaan opinnäytetyöni on selkeä ja hyvin jäsenneily ja loogisesti etenevä. Opinnäytetyöni on tilaajan mukaan ymmärrettävä, vaikka lukija ei tietäisi aiheesta enakkoon mitään. Tilaaja oli tyytyväinen siihen, miten olin opinnäytetyössäni kuvannut perhekodissa työskentelyä kiintymyssuhdehäiriöisten asiakkaiden kanssa. Oppaasta saadaan lisätietoa sekä ymmärrystä kiintymyssuhteista ja niiden vaikutuksesta yksilöön. Tilaajan mukaan sekä opinnäytetyötä, että tuotosta tullaan hyödyntämään henkilöstön ammatillisen osaamisen tukemisessa tulevaisuudessa. Lisäksi opinnäytetyötäni sekä tuotosta pystytään hyödyntämään mahdollisesti esimerkiksi uusien työntekijöiden perehdytyksessä.

Tilaajan ja minun välinen yhteydenpito oli tiivistä läpi opinnäytetyö prosessin. Yhteydenpitoa pidettiin yllä Whatsappin, puheluiden, sähköpostin välityksellä sekä kasvotusten. Tiivis yhteydenpito mahdollisti sen, että minä ja tilaaja ollaan molemmat tyytyväisiä opinnäytetyöhön sekä tuotokseen.

7.3 Opinnäytetyön eettisyys, luotettavuus ja saavutettavuus

Noudatin läpi opinnäytetyöni hyvää tieteellistä käytäntöä. Sen avulla edistetään kehittämistyön eettisyyden toteutumista. Hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa tutkittavien informointia, tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmien soveltamista, tietosuoja-asetuksien noudattamista henkilötietoja käsiteltäessä, tutkimuslupien ja suostumuksen pyytämistä sekä toisten henkilöiden teoksiin ja tutkimuksiin asianmukaisella tavalla viittaamista. Näihin kaikkiin on olemassa tutkimuseettiset ohjeet. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöissä hyvän tieteellisen käytännön toteutumisesta vastaa opinnäytetyön tekijä ja sen ohjaaja. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6–7; Humanistinen ammattikorkeakoulu 2024a.) Hyvä tieteellinen käytäntö toteutui läpi opinnäytetyö prosessin hyvin. Tein opinnäytetyön tilaajan kanssa opinnäytetyösopimuksen, josta pidettiin kiinni läpi opinnäytetyöprosessin. Informoin tutkittavia tehdessäni kyselyn ja ryhmähaastattelun, kerroin heille esimerkiksi kyselyssä säilyvästä anonymiteetistä sekä kyselyyn ja ryhmähaastatteluun osallistumisen olevan vapaaehtoista. Käsittelin materiaaleja eettisten ohjeiden mukaisesti. Tulen tuhoamaan kaikki keräämäni aineistot opinnäytetyöprosessin päätyttyä. Ainoastaan opinnäytetyöni sekä tuotos säilytetään prosessin päätyttyä. Opinnäytetyössäni on viitattu asianmukaisesti lähteisiin.

Opinnäytetyö luotettavuutta eli reliabiliteettia tulee arvioida. Luotettavuus ilmaisee kehittämistyössä hankitun tiedon luotettavuutta ja sitä miten luotettavasti ilmiötä on mitattu. Luotettavuutta voidaan arvioida toistomittauksien avulla. (Tilastokeskus 2024.) Kehittämistyön luotettavuuden arvioinnissa tulee huomioida määrällisten ja laadullisten kehittämistöiden erot. Luotettavuuden arviointi ei ole koskaan yksiselitteistä.

En toteuttanut opinnäytetyössäni toistomittauksia. Opinnäytetyöni luotettavuutta nostaa se, että käytin palautteenkeräämisessä kahta eri menetelmää. Opinnäytetyöni luotettavuutta laskee se, että olen töissä tilaajallani. Tunnen kaikki henkilöt, jotka osallistuivat tuotoksen palautteenantoon. Voidaan pohtia, uskalsiko jokainen vastaaja antaa rehellistä palautetta. Koen, että työyhteisössä on avoin ilmapiiri, jonka vuoksi uskon kuitenkin jokaisen vastaajan antaneen rehellistä palautetta. Etenkin kun palautetta oli mahdollista antaa myös anonymisti.

Opinnäytetyöni on saavutettava. Olen huomionnut läpi opinnäytetyöni Humanistisen ammattikorkeakoulun asettamat saavutettavuusvaatimukset opinnäytetyölle. Opinnäytetyössäni sekä tuotoksessa on huomioitu saavutettavuuteen liittyviä seikkoja kuten tekstin muotoilun kontras-

tisuuteen, värien käyttöön sekä tekstin selkeään rakenteeseen ja kieliasuun liittyviä asioita. (Humanistinen Ammattikorkeakoulu 2024b.) Lisäksi opinnäytetyössäni olevat kuvat ja kuviot sisältävät vaihtoehtoiset tekstit. Saavutettavuutta olisi voitu lisätä luomalla liitteisiin vaihtoehtoiset tekstit sekä luomalla tuotokseen vaihtoehtoiset tekstit.

7.4 Jatkokehittämismahdollisuudet ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyötäni sekä tuotosta on mahdollista kehittää tulevaisuudessa. Tulevaisuudessa voitaisiin selvittää, onko tilaajan henkilöstön ammatillinen osaaminen kehittynyt kiintymyssuhteisiin liittyen. Tuolloin saataisiin vastaus yhteen minun opinnäytetyöni tavoitteeseen. Lisäksi voitaisiin selvittää esimerkiksi onko opasta ja opinnäytetyötäni hyödynnetty yksiköissä. Onko tuotoksessa tai oppaassa joitakin kohtia, joita on hyödynnetty enemmän kuin toisia. Oppaaseen voitaisiin lisätä konkreettisia työkaluja esimerkiksi kiintymyssuhdehäiriön omaavan lapsen kohtaamiseen.

Opinnäytetyötäni, sekä opasta voitaisiin laajentaa. Siihen voitaisiin lisätä esimerkiksi kohtia, joissa käsitellään turvattoman kiintymyssuhteen vaikutuksia aivoihin tai esimerkiksi miten turvaton kiintymyssuhde vaikuttaa myöhempään elämään esimerkiksi parisuhteeseen. Koen, että opinnäytetyötäni ja tuotosta voitaisiin kehittää useisiin erilaisiin suuntiin. Kun aihetta tutkitaan lisää opinnäytetyö ja tuotos voitaisiin päivittää tulevaisuudessa sen hetkisen tiedossa olevan tiedon mukaan ajankohtaisemmaksi.

LÄHTEET

- Ammatillisten perhekotien liitto 2024. Ammatillinen perhehoito. Viitattu 14.3.2024. <https://www.apkl.fi/9023>
- Anttila, Pirkko 2014. Tutkimuksen taito ja tiedon hankinta. Nettijulkaisu. Viitattu 18.5.2024. <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#9.1.6%20Dokumenttiaineisto>
- Bardy, Marjatta 2013. Lastensuojelun ytimessä. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.
- Bardy, Marjatta & Känkänen, Päivi 2005. Omat ja muiden tarinat: ihmisyyttä vaalimassa. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Becker-Weidman, Arthur & Shell, Deborah 2008. Auta lasta kiintymään. Vuorovaikutteinen kehityopsykoterapia traumaperäisen kiintymyshäiriön hoidossa. Suomentanut Ritanen, Liisa. Tampere: PT-kustannus.
- Boon, Suzette & Steele, Kathy & Van der Hart, Onno 2011. Traumaperäisen dissosiaatiohäiriön vakauttaminen. Taito-ohjelma potilaille ja terapeuteille. Suomentanut Holländer, Paula. Helsinki: Traumaterapiakeskus.
- Bowlby, John 1982. Attachment and loss: Retrospect and prospect. American Journal of Orthopsychiatry. New York: Basic Books.
- Eronen, Tuija 2012. Lastenkoti osana elämäntarinaa. Narratiivinen tutkimus lastenkodissa asuneiden kertomuksista. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto, Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Viitattu 31.3.2024. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66881/978-951-44-8754-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Goldberg, Susan 2000. Attachment and Development. Toronto: Psychiatry Research Unit, Hospital for Sick Children.
- Golding, Kim 2014. Hoitava kiintymys – terapeutin vanhemmuus. Tampere: PT-kustannus.
- Hautamäki, Airi 2001. Kiintymyssuhdeteoria: Attachment theory. Teoksessa Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam (toim.) Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY
- Hagelberg, Jenna & Helminen, Annamari 2023. Opas nuorten kiintymyssuhdevaurioiden huomioimiseen sijaishuollon laitoshoidossa. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 17.4.2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023121437252>
- Hakamaa, Annika & Palovaara, Minna 2013 Sensitiivisyyttä, hoivaa ja rajoja - Opas lapsen kiintymyssuhteen tukemiseen ja kiintymyssuhdevaurioiden korjaamiseen lastensuojelun ammattilaisille. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 17.4.2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201303063013>
- Hughes, Daniel 2015. Kiintymyskeskeinen perheterapia – vuorovaikutteinen kehityopsykoterapia. DDP-työkirja. Suomentanut Palmgren, Nina & Ritanen, Liisa. Tampere: PT-kustannus.

- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2024a. Opinnäytetyön eettiset ohjeet. Humakin opinnäytetyöopas, AMK-perustutkinto. Viitattu 20.5.2024. <https://humak.libguides.com/c.php?g=684696&p=4899527>
- Humanistinen Ammattikorkeakoulu 2024b. Opinnäytetyön saavutettavuusvaatimukset. Viitattu 15.5.2024. <https://humak.libguides.com/c.php?g=686704>
- Jernberg, Ann & Booth, Phyllis 2003. Theraplay: vuorovaikutusterapian käsikirja. Suomentaja Träff, Tytti. Helsinki: Psykologien Kustannus.
- Jyväskylän yliopisto 2021. Haastattelut. Jyväskylän yliopiston Koppa. Viitattu 12.5.2024. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankinta-menetelmat/haastattelut>
- Kalland, Mirjam 2001. Kiintymyssuhdeteorian kliininen merkitys: soveltaminen erityistilanteissa. Teoksessa: Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam (toim.) Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY.
- Kalland, Mirjam. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja sijoitettu lapsi. Teoksessa Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOY.
- Kostamo, Pipsa & Airaksinen, Tiina & Vilkkä, Hanna 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi – Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Helsinki: Art House.
- KvaliMOTV 2024a. Avoin haastattelu. Viitattu 14.5.2024. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_1.html
- KvaliMOTV 2024b. Teemahaastattelu. Viitattu 13.2.2024. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- Kärnä, Milena & Lindbohm, Jasmin & Taurula, Anni 2023. Opas lapsen turvallisen kiintymyssuhteen tukemiseen. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 17.4.2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202305037526>
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 2011/922.
- Lastensuojelu.info 2024. Tukea arkeen. Viitattu 31.3.2024. <https://www.lastensuojelu.info/tukea-arkeen/>
- Lastensuojelun keskusliitto 2023. Tiedotteet. Millainen on lasten suojelemisen nykytila ja tulevaisuus? Viitattu 23.4.2024. <https://www.lskl.fi/tiedotteet/millainen-on-lastensuojelemisen-nykytila-ja-tulevaisuus/>
- Lastensuojelun keskusliitto 2024. Lastensuojelu. Lastensuojelu turvaa lapsen oikeuksia. Viitattu 31.3.2024. <https://www.lskl.fi/lastensuojelu/>
- Lastensuojelulaki 417/2007.
- Mattila, Kati-Pupita 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Minduu 2024. Psykodynaaminen psykoterapia ja psykoanalyysi. Viitattu 31.3.2024. <https://minduu.fi/fi/psykoterapian-abc/psykoterapiasuuntaukset/psykodynaaminen-psykoterapia-ja-psykoanalyysi/>

- Mäntymaa, Mirjami & Tamminen, Tuula 1999. Varhainen vuorovaikutus ja lapsen psyykkinen kehitys. Aikakauskirja: Duodecim. Viitattu 31.3.2024. <https://www.duodecimlehti.fi/duo91150>
- Niemi, Terrtu & Nietosvuori, Leena & Virikko, Helena 2006. Hyvinvointialan viestintä. Helsinki: Edita.
- Nieminen, Noora & Rask, Siiri 2017. Kiintymyssuhteen merkitys lastensuojelussa – liite perhdytyskansioon. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sairaanhoidajakoulutus. Opinnäytetyö. Viitattu 17.4.2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201703032910>
- Nuorten Mummola 2024. Esittely: Tervetuloa Mummolaan! Viitattu 31.3.2024. <https://www.nuortenmummola.fi/>
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3-4.painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Perhehoitoliitto 2024. Mitä on perhehoito? Viitattu 21.4.2024. https://www.perhehoitoliitto.fi/tietoa_perhehoidosta/mita_perhehoito_on
- Perhekoti Nuorten Mummola Oy 2023. Sosiaalipalveluiden omavalvontasuunnitelma. Ei julkaistu.
- Puusa, Anu & Juuti, Pauli & Aaltio, Iris 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. (E-kirja.) Helsinki: Gaudeamus.
- Rusanen, Erja 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa & Aaltonen, Tarja 2004. Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. (E-kirja.) Tampere: Vastapaino, 2005. Viitattu 13.5.2024.
- Saastamoinen, Kati 2010. Lapsen asema sijaishuollossa: käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita.
- Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjami (toim.) 2005. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Vantaa: WSOY.
- Sinkkonen, Jari & Tervonen-Arnkil, Kaisa 2015. Lapsi uusissa oloissa. Tietoa sijaishuollosta ja adoptiosta. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Sinkkonen, Jari 2022. Kiintymyssuhteet elämänkaareissa. 6. painos. Helsinki: Duodecim.
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. Lastensuojelun laatusuositus. Viitattu 3.5.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161862/STM_2019_8_J_Lastensuojelun_laatusuositus.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2024a. Lastensuojelu. Viitattu 31.3.2024. <https://stm.fi/lastensuojelu>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2024b. Perhehoito. Viitattu 31.3.2024. <https://stm.fi/perhehoito>
- Talentia ry 2017. Yhteisöpedagogien kelpoisuudesta lastensuojelun tehtäviin. Viitattu 15.4.2024 <https://www.talentia.fi/blogi/yhteisopedagogien-kelpoisuudesta-lastensuojelun-tehtaviin/>

- Tamminen, Tapani 2010. Psykoterapiat. Hämeenlinna: Recallmed Oy.
- Tampereen yliopiston kirjasto 2024. Tiedonhaun opas: Tiedon luotettavuus. Viitattu 13.5.2024. <https://libguides.tuni.fi/tiedonhaun-opas/tiedon-luotettavuus>
- Tatienne, Arielle 2019. Child welfare services. (E-kirja.) New York:Snova. Viitattu 31.3.2024.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a. Lastensuojelun käsikirja. Työprosessit. Päivitetty 7.12.2023. Viitattu 19.4.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b. Lastensuojelun käsikirja. Sijaishuolto. Päivitetty 7.12.2023. Viitattu 21.4.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c. Lastensuojelun käsikirja. Ammatilliset perhekodit. Päivitetty 5.12.2023. Viitattu 26.4.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/amatilliset-perhekodit>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024a. Verkkajulkaisu ”Lastensuojelu 2023”. Viitattu 2.5.2024. <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu/lastensuojelu>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024b. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojelun toimijoiden tehtävät, kelpoisuus, mitoitus ja täydennyskoulutus. Päivitetty 15.2.2024. Viitattu 12.4.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/toimijat-tyon-tuki-hallinto/hallinto/lastensuojelun-sosiaalityontekijan-kelpoisuus-ja-tehtavat>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2024c. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojelun avohuolto. Viitattu 24.4.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2024d. Lastensuojelun käsikirja. Kiireellinen sijoitus. Viitattu 24.4.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/kiireellinen-sijoitus>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2024e. Lastensuojelun käsikirja. Huostaanotto. Viitattu 24.4.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2024f. Lastensuojelun käsikirja. Jälkihuolto. Viitattu 24.4.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto>
- Thompson, Joel 1999. Exacting beauty: theory, assessment, and treatment of body image disturbance. Washington: American Psychological Association.
- Tilastokeskus 2024. Tietoa tilastoista. Käsitteet. Reliabiliteetti. Viitattu 21.5.2024. <https://www.stat.fi/meta/kas/reliabiliteetti.html>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Viitattu 21.5.2024. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Uotinen, Tarja 2022. ”Että ehkä se kiintymyssuhteen arviointi on ehkä just semmonen mikä on jäänyt vähän enemmän pimentoon” Vanhemman päihdeongelma ja lapsen kiintymyssuhteen

arviointi lastensuojelun sosiaalityössä. Itä-Suomen yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu. Viitattu 17.4.2024. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20221455>

Valvira 2017. Valviran lausunto yhteisöpedagogien kelpoisuudesta sosiaalialan tehtäviin. Dnro 407/12.00.12.00/2017. Viitattu 11.4.2024. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2017/03/Valviran-lausunto-yhteis%C3%B6pedagogien-kelpoisuudesta-sosiaalialan-teht%C3%A4viin.pdf>

Vilén, Marika & Vihunen, Riitta & Vartiainen, Jari & Sivén, Tuula & Neuvonen, Sohvi & Kurvinen, Auli 2006. Lapsuus, erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.

Vehkalahti, Kimmo 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto. Viitattu 14.5.2024. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-jamenetelmat-2019-Vehkalahti.pdf>

Välivaara, Christine 2018. Ihmeet tapahtuvat arjessa! -kiintymyssuhteissaan traumatisoituneiden lasten tukeminen varhaiskasvatuksessa. Viitattu 3.4.2024. https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2018/03/traumatisoitunut_lapsi_varhaiskasvatuksessa.pdf

LIITTEET

Liite 1. Ryhmähaastattelun haastattelurunko

1. Mitä mieltä olitte tällaisesta oppaasta?
2. Koetko oppaan käytännölliseksi?
3. Mitä mieltä olette oppaan ulkoasusta?
4. Uskotteko tämän oppaan tulevan käyttöön tulevaisuudessa?
5. Näettekö jonkinlaisia jatkokehitys ideoita yms? Mihin tätä opasta voisi hyödyntää?
6. Tuleeko mieleen muuta palautetta tästä oppaasta?

Liite 2. Kyselylomake

Oppaan palaute

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Heippa. Tämän kyselyn tarkoitus on saada juuri Sinulta tietoa, siitä miten minä voisin kehittää tekemääni opasta. Opas on osa opinnäytetyötäni, se tulee olemaan opinnäytetyöni tuotos. Opinnäytetyöni on tarkoitus olla valmis 17.5.2024 mennessä. Tulen hyödyntämään kyselystä saamaani palautetta opinnäytetyöni tuotoksen eli oppaan kehittämisessä. Lopullinen opas tullaan jakamaan molempiin Perhekoti Nuorten Mummola Oy:n yksiköihin.

Kyselyn vastaukset tulevat minulle ilman tunnistetietoja, joten kyselyyn vastaajan anonymiteetti säilyy.

Kiitos, että olet mahdollistamassa opinnäytetyöprosessiani!

Millainen on mielestäsi hyvä opas? *

Tukeeko opas ammatillista osaamistasi kiintymyssuhteisiin liittyen? *

- Tukee
- En osaa sanoa
- Ei tue

Miksi tämä opas ei tue ammatillista osaamistasi kiintymyssuhteisiin liittyen? *

Uskotko käyttäväsi opasta? *

- Kyllä
- Ehkä
- En

Miksi uskot käyttäväsi opasta? *

Miksi et usko käyttäväsi opasta? *

Puuttuuko tästä oppaasta mielestäsi jotakin? *

- Kyllä
- Ei

Mitä tästä oppaasta puuttuu? *

Olisiko sinulla antaa jotakin kehitysideaa, jotta opas olisi mielestäsi vielä parempi? *

Kyllä

Ei

Millaisen kehitysidean haluaisit antaa minulle? *

Koetko jonkin osion turhaksi/ylimääräiseksi tässä oppaassa? *

Kyllä

En

Miksi osio on mielestä turha/ylimääräinen? *

Muuta palautetta?

Liite 3. Tuotos.

“KIINTYMYKS ON SUURIN
VAHVUUTESI JA SUURIN
HEIKKOUTESI. VAIKKA SE ANTAA
SINULLE VOIMAA RAKASTAA
JOTAKUTA ENEMMÄN KUIN ITSEÄSI,
ON VAIKEA ELÄÄ, KUN MENETÄT
JOTAIN, JOHON OLET KIINTYNYT.”
-SHAHID KAPOOR-

SISÄLLYS

Johdanto	04
Kiintymyssuhde	05
Kiintymyssuhdeteoria	09
Kiintymyssuhdemallit:	11
Turvallinen kiintymyssuhde	
Turvaton kiintymyssuhde	
Kiinnittymätön kiintymyssuhde	
Kiintymyssuhde lastensuojelussa	15
Kiintymyssuhdehäiriön omaavan lapsen tai nuoren oireilu	17
Kiintymyssuhteen eheyttämisessä olennaista on:	19
Kohti turvallisempaa kiintymyssuhdetta: käytännön harjoitteet	21
Lähteet	26

JOHDANTO

Luet vuonna 2024 valmistuneen opinnäytetyöni tuotoksena syntyneitä opasta. Tämän oppaan tavoite on tukea Sinua, Perhekoti Nuorten Mummolan työntekijän ammatillista osaamista kiintymyssuhteisiin ja niiden tukemiseen liittyen.

Työskentelet päivittäin lasten ja nuorten kanssa, joilla on turvaton kiintymyssuhde. Olen koonnut tähän oppaaseen opinnäytetyöprojektin aikana tekemäni dokumenttianalyysin pohjalta teoretietoa kiintymyssuhteista, kiintymyssuhdehäiriöistä ja niiden tukemisesta kohti turvallista kiintymyssuhdetta. Lisäksi oppaasta löytyy konkreettisia harjoitteita siitä, miten Sinä voit tukea turvattoman kiintymyssuhteen omaavan lapsen tai nuoren kiintymyssuhdetta kohti turvallista kiintymyssuhdetta.

Toivon, että saat tästä oppaasta tukea omaan työskentelyysi Perhekoti Nuorten Mummola Oy:n arkeen.

Kuopiossa, 3.5.2024,

Saara Porthan, yhteisöpedagogiopiskelija,

Humanistinen Ammattikorkeakoulu

KIINTYMYSSUHDE

KIINTYMYSSUHDE ON
ENSISIJAISESTI TUNNEKOKEMUSTA
SÄÄTELEVÄ SYSTEEMI JA SITÄ
KAUTTA YMMÄRRETTÄVÄSTI MYÖS
MONIEN
MIELENTERVEYSHÄIRIÖIDEN
TAUSTALLA (BOWLBY 1982,
THOMPSON 1999, GOLDBERG 2000,
HAUTAMÄKI 2001)

KIINTYMYSSUHDE

Kiintymyssuhde tarkoittaa tunnesidettä, joka syntyy lapsen ja häntä hoivaavan henkilön välille. Tämä tunneside alkaa kehittymään vauvalle, sen syntymän jälkeen erilaisten kokemusten pohjalta. Hoivaaja voi muodostaa lapsen tunnesiteen jo raskausaikana. Ihmisten välille muodostuu erilaisia ihmissuhteita. Terve ihmissuhde luo ihmiselle turvaa, lohtua, yhteenkuuluvuutta sekä vuorovaikutusta.

Ihmissuhteissa kuuluu tuntea myös voimakkaita tunteita, niin positiivisia kuin negatiivisiakin. Voimakkaat tunteet horjuttavat vakaata ihmissuhdetta. Negatiivisia tunteita voi luoda esimerkiksi väärinymmärrykset, loukkaantumiset sekä virheet. On täysin luonnollista, että ihmissuhteet katkeavat hetkellisesti tai jopa kokonaan. Nämä kaikki edellä mainitut asiat kuuluvat ihmissuhteisiin.

KIINTYMYSSUHDE

Varhaiset kiintymyssuhteet sisältävät esimerkiksi vuorovaikutusta, kokemuksia ihmissuhteista ja niiden luonteesta. Varhaiset kiintymyssuhteet luo jokaiselle ihmiselle erilaisia käyttäytymismalleja. Tärkeä osa tervettä kehitystä, sekä tunteiden säätelykeinoja ovat turvalliset varhaiset kiintymyssuhteet.

Ihmisen ensimmäisen vuoden aikana muodostuneet käyttäytymismallit ovat olennaisia lapsen myöhemmän kehityksen, sekä psyykkisen selviytymisen kannalta. Tällaisia käyttäytymismalleja ovat muun muassa tunteiden ilmaisu, vuorovaikutus ja syy-seuraussuhteet.

Lapsen persoonallisuutta muokkaa lapsen kokemat tunteet erilaisissa kokemuksissa kuten tilanteissa, joissa lapsi on kokenut pelkoa, häpeää ja tai syyllisyyttä.

Varhaisten kiintymyssuhteiden ohella yhtä tärkeitä ovat myös myöhäisemmät ihmissuhteet ja niiden turvallisuus. Myöhäisempien ihmissuhteiden kuuluu lisäksi olla ennalta arvattavia sekä huolenpitoa antavia. Tämän vuoksi perhekodissa työskentelevän aikuisen on tärkeä huomioida omassa työskentelyssään, kuinka tukea turvallista kiintymyssuhdetta. Esimerkiksi antamalla lapselle turvaa, läheisyyttä ja hoivaa, silloin kuin lapsi tai nuori sitä tarvitsee. Ennalta arvattavuus on tärkeä muistaa tilanteessa kuin tilanteessa eli aikuisen tulee käyttäytyä saman mallin mukaisesti.

KIINTYMYSSUHDE

OLIPA YKSILÖN
KIINTYMYSSUHDEMALLI SEKÄ
OPITUT TOIMINTATAVAT MITÄ
TAHANSA, NE AKTIVOITUVAT
STRESSITILANTEISSA, SILLÄ NIIDEN
TEHTÄVÄ ON SUOJELLA YKSILÖN
PSYYKKISTÄ HYVINVOINTIA.

KIINTYMYSSUHDETEORIA

“KIINTYMYSSUHDETEORIA ON
YRITYS KÄSITTEELLISTÄÄ IHMISEN
TAIPUMUSTA MUODOSTAA
VOIMAKKAITA TUNNESITEITÄ
TOISIIN IHMISIIN JA SELITTÄÄ
NIITÄ AHDISTUKSENA,
VIHAMIELISYYTENÄ, DEPRESSIONA
JA TUNTEIDEN ERISTÄMISENÄ
ILMENEVIÄ STRESSIN MUOTOJA,
JOTKA AIHEUTUVAT
TAHATTOMISTA
EROKOKEMUKSISTA JA
MENETYKSISTÄ”

-JOHN BOWLBY-

KIINTYMYSSUHDETEORIA

”Kiintymyssuhdeteoria perustuu brittiläisen psykiatrin ja psykoanalyytikon John Bowlbyn ajatteluun, jossa tietyt psykoanalyysin periaatteet yhdistyvät havaintoihin eläinten leimautumisesta. Bowlbyn mukaan ihmislapsen varhaiskehitystä säätelevät turvallisuuden tarve ja pyrkimys pysytellä vaaratilanteissa mahdollisimman lähellä hoivaavaa aikuista.”

-Jari Sinkkonen

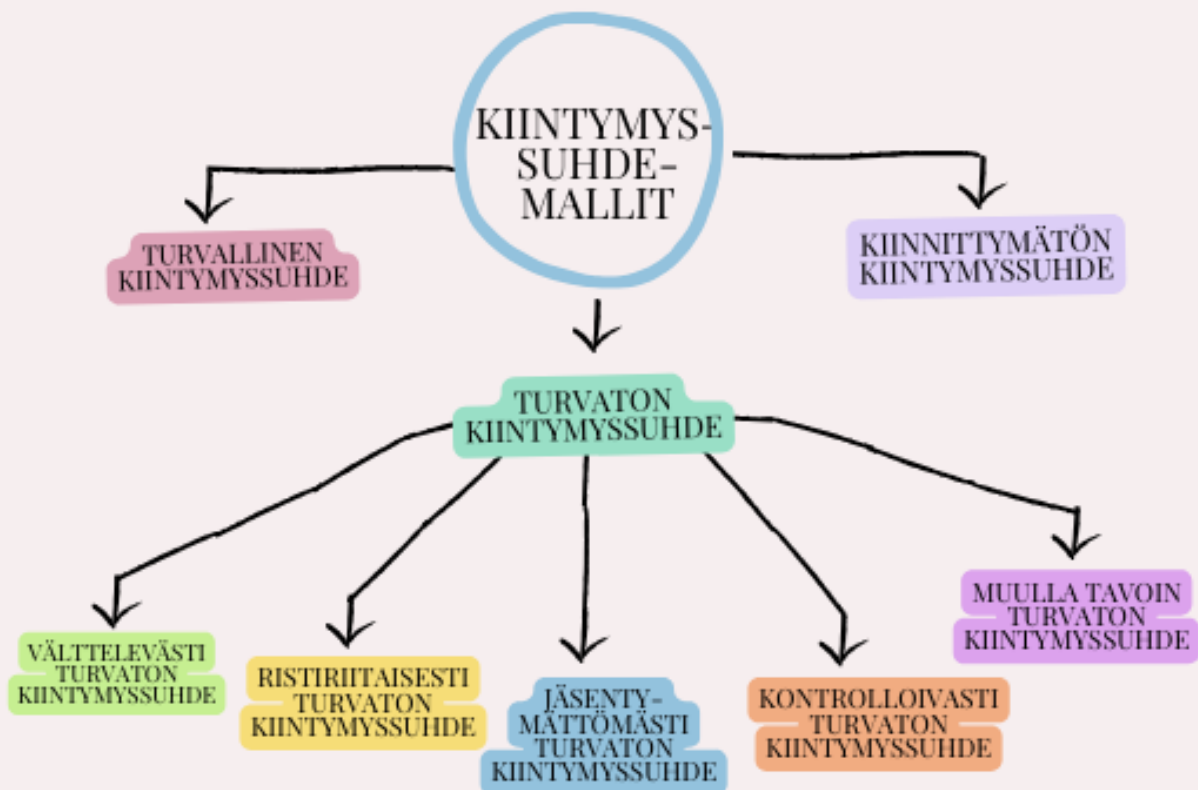
Teoriassa korostetaan varhaisien hoivakokemusten merkitystä sekä korvaavien ja korjaavien kokemusten merkitystä. Tällaisiin korvaaviin ja kiintymyssuhdetta eheyttäviin kokemuksiin ihmisellä on lukemattoman monia mahdollisuuksia.

Lapsen kehityksen myötä kiintymyssuhde muuttuu itsenäisemmäksi.

KIINTYMYSSUHDEMALLIT

Kiintymyssuhde voidaan jaotella turvalliseen -, kiinnittymättömään - ja turvattomaan kiintymyssuhteeseen.

Turvallinen kiintymyssuhde ei tarkoita samaa, kuin että hoivaaja rakastaa lasta tai nuorta. Turvallisen kiintymyssuhteen muodostumisen esteenä voi olla esimerkiksi hoivaajan mielenterveysongelmat, joilloin rakkaudesta huolimatta lapsi tai nuori ei elä kasvuympäristössä, jossa hän voisi kiintyä turvallisesti hoivaajan. Esimerkiksi rankkoina masennusjaksoina hoitaja ei todennäköisesti kykene kasvattajan tehtävään samalla tavoin, kuin ajan jaksoina, jolloin masennusjakso on lievempi

TURVALLINEN KIINTYMYSSUHDE

Tällaista mallia tavoitellaan.
Kun yksilö omaa turvallisen kiintymyssuhteen, hän luottaa aikuiseen. Tämän ansiosta hän voi kokeilla turvallisesti omia rajojaan. Tässä kiintymyssuhteessa aikuinen on aidosti kiinnostunut lapsesta tai nuoresta.

Lapsi tai nuori kokee olevensa:

rakastettu
turvassa
osa jotakin yhteisöä

Lapsi tai nuori:

ilmaisee tunteensa
tutkii ympäristöä

Vaikutukset:

hyvät vuorovaikutussuhteet
luottamus muihin ihmisiin
kyky kuvailla sekä positiivisia, että negatiivisia tunteita ja kokemuksia
hyvä itsetunto ja psyykkinen hyvinvointi

TURVATON KIINTYMYSSUHDE

Yksilön kiintymysjärjestelmä on häiriintynyt. Kiintymyssuhdemalli rakentuu pikku hiljaa, kun aikuinen ei vastaa lapsen hätään. Tai aikuisen reagoititapa on epäjohdonmukaista. Tämän vuoksi lapsi tai nuori etsii jonkun uuden tavan, jolla aikuinen tulee hoivaamaan häntä esimerkiksi raivoaminen.

Välittelevästi turvaton kiintymyssuhde

Yksilö on tyytynyt kohtaloonsa olla saamatta huomiota. Pyrkii pärjäämään yksin ja on huomaamaton. Tällaisen yksilön tunne ilmaisu on estynyttä tai neutraalia. Lapsi kätkee vihan ja tai surun oman kuorensa sisään.

Ristiriitaisesti turvaton kiintymyssuhde

Lapsi ei pysty luottamaan aikuiseen. Jos kohdattavaa tilannetta ei ole ennakoitu, se aiheuttaa ahdistusta. Tällaisen kiintymyssuhteen omaava hakee aikuisen huomioon esimerkiksi itkemällä, valittamalla, huutamalla ja tai määräilemällä.

Jäsentymättömästi turvaton kiintymyssuhde

Tällaisen kiintymyssuhteen omaava yksilö kokee elävänsä kaaoksessa, jossa asiat eikä tapahtumat ole hallinnassa. Elämä voi tuntua yhdeltä pyörremyrskyltä, eikä mistään tahdo saada "kiinni". Lapsen tai nuoren tunnereaktiot ovat hallitsemattomia.

TURVATON KIINTYMYSSUHDE

Kontrolloivasti turvaton kiintymyssuhde

Tällaisissa tilanteissa lapsen ja vanhemman rooli on kääntynyt toisinpäin. Lapsi tai nuori ohjailee ja tai käskyttää hoivaajaa vihaisesti, rankaisemalla tai huomiota hakevasti.

Muulla tavoin turvaton kiintymyssuhde

Tällainen lapsi tai nuori kiinnittyy vierastilanteissa muuhun henkilöön, kuin hoivaajaan. Esimerkiksi hoivaaja poistuu tilasta ja lapsi jää vieraan ihmisen kanssa. Hoivaajan palatessa lapsi ei palaa hoivaajan syliin, vaan valitsee vieraan ihmisen. Kaikkien aiempien mainitsemieni turvattomien kiintymyssuhteiden mallien sekamuodot kuuluvat tähän malliin.

KIINNITTYMÄTÖN KIINTYMYSSUHDE

Tällaisia lapsia ja nuoria on harvemmassa. Jos yksilö on kasvanut laitoksessa tai äärimmäisessä puutostilassa on mahdollista useiden tekijöiden summana, että lapsi tai nuori omaa kiinnittymättömän kiintymyssuhteen. Tällainen kiintymyssuhde voi johtaa kontaktihäiriöön, jolloin yksilö ei pyri muiden ihmisen joukkoon laisinkaan.

KIINTYMYSSUHDE LASTENSUOJELUSSA

Kun lapsi tai nuori sijoitetaan kodin ulkopuolelle, sijoituksen tavoite on turvata lapsen tai nuoren kehitys ja tarjota hänelle turvallinen kasvuympäristö.

Parhaimmassa tapauksessa sijoitus tarjoaa sijoitetulle turvallisen ja pysyvän kiintymyssuhteen.

Turvallisen kiintymyssuhteen luominen on lastensuojelussa erittäin haastavaa.

Sijoitetuilla on verrattuna ei sijoitettuihin lapsiin ja nuoriin enemmän ongelmia tunne-elämässä, terveydessä, koulumenestyksessä sekä heillä on enemmän käytöshäiriöitä.

Useissa tilanteissa sijoitukseen saapuvalla lapsella tai nuorella on jonkin muotoinen kiintymyssuhdehäiriö, joka johtuu lapsen tai nuoren aiemmasta kasvuolosuhteesta.

TURVALLINEN KASVUYMPÄRISTÖ
ON:
-STRUKTUROITUA,
-AIKUISJOHTOISTA,
-SELKEÄT RUTIINIT OMAAVAA,
ONNISTUMISKOKEMUKSIA
VAHVISTAVAA,
-SEKÄ ARJEN ENNAKOITUVUUTTA.

NÄMÄ ASIAT LUOVAT
TURVALLISUUDEN TUNNETTA.
SAMALLA NÄMÄ ASIAT TUKEVAT
LAPSEN TAI NUOREN
KIINTYMYKSEN JA IDENTITEETIN
KEHITTYMISTÄ.

KIINTYMYSSUHDEHÄIRIÖN OMAAVAN LAPSEN TAI NUOREN OIREILU

Alle on listattu erilaisia oireita, miten turvaton kiintymyssuhde voi näkyä lapsessa tai nuoressa. On kuitenkin tärkeä muistaa, että vaikka jollakin lapsella tai nuorella olisi jotkin alla olevista "piirteistä", se ei automaattisesti tarkoita lapsen tai nuoren omaavan turvattoman kiintymyssuhteen.

Jokainen piirre tulee aina suhteuttaa ikätasoon.

KIINNITTÄMINEN / KIINTYMINEN	LÄHEISYYS	ERO / JÄLLEENNÄKEMINEN
☐ Levottomuus, vaeltelu, ei pysty keskittymään esimerkiksi leikkimiseen	☐ Haluaa "liian" paljon tai "vähän" läheisyyttä	☐ Eroahdistuksen kokeminen
☐ Perässä kävely, ei halua päästää näkyvistä	☐ Ei siedä/hae lohdutusta	☐ Valinpitämättömyys: ei tervehti millään tavoin
☐ Halu/ tarve kontrolloida ja hallita muita	☐ Ei ota katsekontaktia tai katsekontaktin hakeminen on poikkeavaa esimerkiksi valhdollessa ottaa katsekontaktin muuten ei	☐ Karkailu tai silla uhkailu
☐ Ei vierasta uusia ihmisiä	☐ Yhdessä vietetty aika on luonnotonta/ aiheuttaa hämmennystä/levottomuutta, vaikka aikuinen olisi "tuttu ja turvallinen"	☐ Kuolemasta puhuminen
☐ Ei osaa määritellä itselle tärkeimpiä ihmisiä -> kaikki yhtä tärkeitä	☐ Ei hakeudu omaehtoisesti viettämään aikaa/ keskustelemaan	☐ Ongelmat: ulostamisessa, nukkumisessa ja tai syömisessä
☐ Omaan maailman vaipuminen		☐ Nälän/kylläisyyden tuntemattomuus
☐ Ylivalppaus		☐ Tunteiden tunnistaminen on huomattavasti ikätasoa alemmalla tasolla
☐ Jännittyneisyys		

KIINTYMYSSUHDEHÄIRIÖN OMAAVAN LAPSEN TAI NUOREN OIREILU

MINÄKÄSITYS JA SOSIAALISET SUHTEET

- Arvottomuuden tunne itsestä
- Ristiriitoihin päätyminen muiden ihmisten kanssa
- Halu testata rajoja, kun joku on kiellettyä se tehdään. Testataan ikäänkuin hylkääkö aikuinen minut, jos teen näin.
- Ei vierasta uusia ihmisiä
- Tunteiden säätelyn haasteet
- Ei kykene vastaanottamaan apua
- Vaikea ottaa kehuja vastaan
- Ei tunne syyllisyyttä, huonoa omaatuntoa tai empatiaa
- Maailmankatsomus "mustavalkoista", nähdään vain ääripäät
- Vilpittömän sovun teko riidan jälkeen lähes mahdotonta

KOGNITIIVINEN KEHITYS

- Päiväritiinit sekaisin, arjen hallinta puuttellista
- Syy-seuraussuhteiden ymmärtämättömyys
- Suunnittelykyvyn ja ongelma ratkaisutaidon puutteellisuus
- Aika käsitys on hämärä
- Kielelliset häiriöt
- Kommunikoinnin heikkoudet

KIINTYMYSSUHTEEN EHEYTTÄMISESSÄ OLENNAINSTA ON:

Empatia
Leikinomaisuus
Aikuisjohtoisuus
Jatkuvuus
Hoivaaminen
Haasteiden asettaminen
Yhteiset riemut

JOTTA LAPSI VOI EHEYTYÄ KOHTI
TURVALLISTA
KIINTYMYSSUHDETTA SINUN
TÄRKEIN TEHTÄVÄSI ON OLLA
LÄSNÄ JA AINA VALMIINA OLEMAAN
TURVALLINEN AIKUINEN.

KOHTI TURVALLISEMPAA KIINTYMYSSUHDETTA: KÄYTÄNNÖN HARJOITTEET

OLIPA TILANNE TAI ESIMERKIKSI
LEIKKI MIKÄ TAHANSA. OLE
LAPSESTA AIDOSTI
KIINNOSTUNUT JA OSOITA SE
LAPSELLE. OLE LÄSNÄ.

KEKSIKÄÄ OMA
TERVEHDYS, JOKA
ON VAIN TEIDÄN
JUTTU.

HARAKKA HUTTUA
KEITTÄÄ -LORU

AIKUINEN SEISOO LAPSEN SELÄN
TAKANA. LAPSI LÄHTEE
KAATUMAAN TAAKSE PÄIN JA
AIKUINEN OTTAA LAPSEN KIINNI.
ALUKSI SAMAN HARJOITTEEN VOI
TOTETTUU ISTUALTAAN, SITEN
ETTÄ AIKUINEN ISTUU LAPSEN
SELÄN TAKANA. KÄY LAPSEN
KANSSA PELISÄÄNNÖT SELKEÄSTI
LÄPI, JOTTA LAPSI TIETÄÄ
MILLOIN AIKUINEN ON VALMIINA
OTTAMAAN KIINNI.

AIKUINEN JA LAPSI
SITOO MOLEMMILTA
YHDEN JALAN KIINNI
TOISIINSA JA PYRKII
TEKEMÄÄN ASIOITA
PARINA. ESIMERKIKSI
LEIKKIMÄÄN TAI
TEKEMÄÄN
KOTIASKAREITA.

ESINEEN PILOTUS
LEIKKI.
VUOROTELLEN
LAPSI ETSII
AIKUISEN
PIILOITTAMAAN
ESINETTÄ JA SITTEEN
TOISIN PÄIN.

KERRO MISSÄ TUNNE
TUNTUU? KOSKETA
OMASSA KEHOSSA
SITÄ KOHTAA. MITÄ
TUNNE VOISI SANOAA?

AIKUINEN PIIRTÄÄ LAPSEN
AARIVIIVAT PAPERILLE,
SITTEEN VOITTE PIIRTÄÄ
PAPERIIN ERI TUNTEITA,
MISSÄ TUNNE TUNTUU YMS.
SAMAN HARJOITTEEN VOI
TEHDÄ MYÖS TOISINPÄIN,
JOLLOIN LAPSI PIIRTÄÄ
AIKUISEN KEHON AARIVIIVAT
PAPERIIN.

LASTEN JA NUORTEN KANSSA
TYÖSKENTELYN A JA O:

-SANOITTAMINEN
- ENNAKOINTI

LÄHTEET:

- Becker-Weidman, Arthur & Shell, Deborah 2008. Auta lasta kiintymään. Vuorovaikutteinen kehityspsykoterapia traumaperäisen kiintymyshäiriön hoidossa. Suomentanut Ritanen, Liisa. Tampere: PT-kustannus.
- Boon, Suzette & Steele, Kathy & Van der Hart, Onno 2011. Traumaperäisen dissosiaatiohäiriön vakauttaminen. Taito-ohjelma potilaille ja terapeuteille. Helsinki: Traumaterapiakeskus.
- Bowlby, John 1982. Attachment and loss: Retrospect and prospect. American Journal of Orthopsychiatry. New York: Basic Books.
- Goldberg, Susan 2000. Attachment and Development.
- Golding, Kim 2014. Hoitava kiintymys – terapeutin vanhemmuus. Tampere: PT-kustannus.
- Hautamäki, Airi 2001. Kiintymyssuhdeteoria.
- Hughes, Daniel 2015. Kiintymyskeskeinen perheterapia – vuorovaikutteinen kehityspsykoterapia. DDP-työkirja. Suomentanut Palmgren, Nina & Ritanen, Liisa. Tampere: PT-kustannus.
- Jernberg, Ann & Booth, Phyllis 2003. Theraplay: vuorovaikutusterapian käsikirja. Suomentaja Träff, Tytti. Helsinki: Psykologien Kustannus.
- Kalland, Mirjam 2001. Kiintymyssuhdeteorian kliininen merkitys: soveltaminen erityistilanteissa. Teoksessa: Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam (toim.) Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY.
- Kalland, Mirjam. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja sijoitettu lapsi. Teoksessa Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOY.
- Mattila, Kati-Pupita 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mäntymaa, Mirjami & Tamminen, Tuula 1999. Varhainen vuorovaikutus ja lapsen psyykinen kehitys. Aikakausikirja: Duodecim.
- Rusanen, Erja 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Oy Finn Lectura Ab.
- Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjami (toim.) 2005. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Vantaa: WSOY.
- Sinkkonen, Jari 2022. Kiintymyssuhteet elämänkaareissa. 6. painos. Helsinki: Duodecim.
- Thompson, Joel 1999. Exacting beauty: theory, assessment, and treatment of body image disturbance. American Psychological Association.

KIITOS